

คู่มือการบูรณาการความรู้
ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ในหลักสูตรการศึกษา

ระดับมัธยมศึกษา

กลุ่มจัดการองค์ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
กองส่งเสริมความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แนวทางการบูรณาการเนื้อหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ในหลักสูตรการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

แนวทางการบูรณาการเนื้อหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลักสูตร การศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

คณะที่ปรึกษา : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

นายสมศักดิ์ สรรพโกศลกุล   อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

นายวรพล จันทร์งาม   รองอธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

นางจรรักษ์ อุทะกุล   ผู้อำนวยการกองส่งเสริมความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

คณะผู้จัดทำ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นางสาวนงรัตน์ อิศโร   ผู้อำนวยการกลุ่มจัดการองค์ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

รศ.ดร.นันทิยา น้อยจันทร์   รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ดร.สุดาร์ตน์ ศรีมา   รองวิชาการผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.กรกมล ชูช่วย   อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา

อาจารย์ณัฏสร ทรัพย์เฟื่องฟู   อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ฝ่ายอำนวยการและประสานงาน : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

นางสาวกณิสรา رایณะสุข   นักวิชาการสิ่งแวดล้อม

นางสาวทิพย์สุคนธ์ จันทร์   เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

เผยแพร่โดย : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เลขที่ 49 ซอย 30 ถนนพระรามที่ 6

แขวงพญาไท เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร 10400

หลักสูตรการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระดับมัธยมศึกษา

1. หลักการและเหตุผลของหลักสูตร

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของทุกประเทศในโลก เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ซึ่งทุกประเทศล้วนประสบปัญหาและได้รับผลกระทบรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั่วโลกจึงมุ่งระดมส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังสำคัญในการปรับตัว และแก้ปัญหการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการบูรณาการ และการจัดการความรู้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาในระดับสูง เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ดี เป็นกำลังพื้นฐานของประเทศที่สามารถนำไปปฏิบัติต่อได้ การบูรณาการให้ประชากรโดยเฉพาะให้เยาวชนให้ตระหนักถึงความสูญเสียและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่างๆ จึงเป็นส่วนสำคัญเร่งด่วนที่ควรตระหนัก จากความสำคัญดังกล่าวจึงได้จัดทำหลักสูตรการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้น โดยให้เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรสามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ แก่ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงมีเจตคติและความตระหนักในการรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนสังคมและประเทศชาติมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 2.3 เพื่อให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และเห็นถึงคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.4 เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาประยุกต์และปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตนเองและสิ่งแวดล้อม

3. เนื้อหาสาระของหลักสูตร

การบูรณาการการเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เป็นภัยธรรมชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น ลมบก ลมทะเล ลมมรสุม การเกิดเมฆ หมอก น้ำค้าง น้ำค้างแข็ง องค์กรประกอบของอากาศ ฝุ่น PM 2.5 ปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซน และ Covid-19 เป็นต้น ซึ่งปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้น รู้จักรักสิ่งแวดล้อมรอบตัว ช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ด้วยวิธีง่ายๆ ที่นักเรียนสามารถทำได้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันภัยธรรมชาติต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ และช่วยให้ทุกคนดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ประกอบไปด้วย

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 1 เรื่อง ลมบก ลมทะเล

ลมบก ลมทะเล และลมมรสุม เกิดจากพื้นดินและพื้นน้ำมีอุณหภูมิอากาศเหนือพื้นดินและพื้นน้ำแตกต่างกัน จึงเกิดการเคลื่อนที่ของอากาศจากบริเวณที่มีอุณหภูมิต่ำเข้าไปแทนที่อากาศบริเวณที่มีอุณหภูมิสูง ลมบกและลมทะเลเป็นลมประจำถิ่นที่พบบริเวณชายฝั่ง โดยลมบกเกิดเวลากลางคืน จึงทำให้มีลมพัดจากชายฝั่งไปสู่ทะเล ชาวประมง จึงใช้ประโยชน์จากลมบกในการออกเรือ ส่วนลมทะเลเกิดเวลากลางวัน ทำให้มีลมพัดจากทะเลเข้าสู่ชายฝั่ง ชาวประมงจึงใช้ประโยชน์จากลมทะเลในการนำเรือกลับเข้าฝั่ง ส่วนลมมรสุมเป็นลมประจำฤดูที่เกิดบริเวณเขตร้อนของโลกเท่านั้น ซึ่งเป็นบริเวณกว้างระดับภูมิภาค โดยมีหลักการเช่นเดียวกับการเกิดลมบก ลมทะเล ซึ่งลมมรสุม เกิดจากอุณหภูมิของอากาศเหนือพื้นทวีปและพื้นมหาสมุทรแตกต่างกัน

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 2 เรื่อง ลมมรสุม เอลนีโญ ลานีญา

พายุ เป็นระบบพายุที่หมุนอย่างรวดเร็ว มีลักษณะได้แก่ ศูนย์กลางความกดอากาศต่ำ การไหลเวียนของบรรยากาศระดับต่ำแบบปิด ลมกระโชกแรง และการจัดเรียงของพายุฟ้าคะนองแบบก้นหอยซึ่งให้เกิดฝนตกหนัก พายุหมุนเขตร้อนมีชื่อเรียกหลายชื่อขึ้นอยู่กัตำแหน่งบนโลกและกำลัง เช่น เฮอริเคน ไต้ฝุ่น พายุหมุนเขตร้อน พายุไซโคลน ดีเปรสชันเขตร้อน หรือเรียกเพียงพายุหมุน

เอลนีโญ เป็นรูปแบบสภาพอากาศที่เกิดขึ้นตลอดมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อน โดยเกิดขึ้นเฉลี่ยทุกห้าปี ลักษณะของเอลนีโญ คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงในอุณหภูมิผิวน้ำทะเลของมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออก โดยอุ่นขึ้นหรือเย็นลงผิดปกติ ซึ่งเรียกว่า เอลนีโญและลานีญาตามลำดับ และความดันบรรยากาศบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันตกเขตร้อน ซึ่งเรียกว่า ความผันแปรของระบบอากาศในซีกโลกใต้

ลานีญา เป็นปรากฏการณ์บรรยากาศมหาสมุทรคู่กันซึ่งเกิดขึ้นคู่กับเอลนีโญอันเป็นส่วนหนึ่งของเอลนีโญ - ความผันแปรของระบบอากาศในซีกโลกใต้ ในช่วงที่เกิดลานีญา อุณหภูมิผิวน้ำทะเลตลอดมหาสมุทรแปซิฟิกตอนกลางตะวันออกแถบเส้นศูนย์สูตรจะต่ำกว่าปกติ 3-5 °C

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 3 เรื่อง การเกิดเมฆ หมอก น้ำค้าง และน้ำค้างแข็ง

ไอน้ำในอากาศจะควบแน่นเป็นละอองน้ำเล็ก ๆ โดยมีละอองลอย เช่น เกลือ ผุ่นละออง ละออง เรณูของดอกไม้ เป็นอนุภาคแกนกลาง เมื่อ ละอองน้ำจำนวนมากเกาะกลุ่มรวมกันลอยอยู่สูง จากพื้นดินมาก เรียกว่า เมฆ แต่ละอองน้ำ ที่เกาะกลุ่มรวมกันอยู่ใกล้พื้นดิน เรียกว่า หมอก ส่วนไอน้ำที่ควบแน่นเป็นละอองน้ำเกาะอยู่ บนพื้นผิววัตถุใกล้พื้นดิน เรียกว่า น้ำค้าง ถ้าอุณหภูมิใกล้พื้นดินต่ำกว่าจุดเยือกแข็ง น้ำค้างก็จะกลายเป็นน้ำค้างแข็ง

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 4 เรื่อง หิมะ และลูกเห็บ

ฝน หิมะ ลูกเห็บ เป็นหยาดน้ำฟ้าซึ่งเป็นน้ำที่มีสถานะต่าง ๆ ที่ตกจากฟ้าถึงพื้นดิน ฝนเกิดจากละอองน้ำในเมฆที่รวมตัวกันจนอากาศไม่สามารถพยุงไว้ได้ จึงตกลงมา หิมะเกิดจากไอน้ำในอากาศระเหิดกลับเป็นผลึกน้ำแข็งรวมตัวกันจนมีน้ำหนักมากขึ้นจนเกินกว่าอากาศจะพยุงไว้ จึงตกลงมา ลูกเห็บเกิดจากหยดน้ำที่เปลี่ยนสถานะเป็นน้ำแข็ง แล้วถูกพายุพัดวนเข้าไปซ้ำมาในเมฆฝนฟ้าคะนองที่มีขนาดใหญ่และอยู่ในระดับสูงจนเป็นก้อนน้ำแข็งขนาดใหญ่ขึ้น แล้วตกลงมา

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 5 เรื่อง การกักเซาะชายฝั่ง การขึ้นลงของระดับน้ำทะเล และสึนามิ

สึนามิ และการกักเซาะชายฝั่ง มีผลกระทบต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มนุษย์ควรเรียนรู้วิถีปฏิบัติตนให้ปลอดภัย เช่น ติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เตรียมถุงยังชีพให้พร้อมใช้ตลอดเวลา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัดเมื่อเกิดภัยทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 6 เรื่อง ปรากฏการณ์เรือนกระจก

ปรากฏการณ์เรือนกระจกเกิดจากแก๊สเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศของโลกกักเก็บความร้อน จากนั้นคายความร้อนบางส่วนกลับสู่ผิวโลก จึงทำให้อากาศบนโลกมีอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต แต่เมื่อปรากฏการณ์เรือนกระจกมีความรุนแรงมากขึ้นจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก และทำให้เกิดภาวะโลกร้อน เราทุกคนจึงควรช่วยกันลดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดแก๊สเรือนกระจก เช่น ใช้รถจักรยานแทนรถยนต์ ไม่เผาขยะ ไม่เผาป่า ไม่ตัดไม้ทำลายป่า

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 7 เรื่อง องค์ประกอบของอากาศ

ส่วนประกอบของอากาศ ประกอบด้วย

- ไนโตรเจน (N₂) เป็นก๊าซที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่ช่วยให้ไฟติด และไม่ติดไฟ อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ในอากาศมีปริมาณของก๊าซไนโตรเจนอยู่ประมาณ 78.084% ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ในอากาศ

- ออกซิเจน (O₂) เป็นก๊าซที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่ติดไฟ แต่ช่วยให้ไฟติด เป็นก๊าซที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต ในอากาศมีปริมาณของก๊าซออกซิเจนมากเป็นอันดับสองรองจากก๊าซไนโตรเจน คือ 20.948%

- อาร์กอน (Ar) เป็นก๊าซเฉื่อยที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส และไม่ติดไฟ ใช้เป็นแก๊สบรรจุในหลอดไฟ เพื่อให้ไส้หลอดมีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น ในอากาศมีปริมาณของก๊าซอาร์กอนประมาณ 0.934%

- คาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) เป็นก๊าซที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น และไม่ติดไฟ หากได้รับเข้าสู่ร่างกายในปริมาณมาก อาจส่งผลให้เกิดการระคายเคืองในจมูกหรือทางเดินหายใจได้ ในอากาศมีปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 0.031%

- นีออน (Ne) เป็นก๊าซเฉื่อย ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ใช้บรรจุในหลอดไฟโฆษณาให้แสงสีส้มแดง

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 8 เรื่อง ฝุ่น PM 2.5 และ ปรากฏการณ์รูโหว่โอโซน

PM 2.5 คือ ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน เทียบได้ว่ามีขนาดประมาณ 1 ใน 25 ส่วนของเส้นผ่าศูนย์กลางเส้นผมมนุษย์ เล็กจนขนจมูกของมนุษย์ที่ทำหน้าที่กรองฝุ่นนั้นไม่สามารถกรองได้ จึงแพร่กระจายเข้าสู่ทางเดินหายใจ กระแสเลือด และเข้าสู่อวัยวะอื่น ๆ ในร่างกายได้ ตัวฝุ่นเป็นพาหะนำสารอื่นเข้ามาด้วย เช่น แคดเมียม ปรอท โลหะหนัก และสารก่อมะเร็งอื่น ๆ ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 9 เรื่อง Covid-19 อหิวาตกโรค ใช้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่

ไวรัสโคโรนา คือ ไวรัสโคโรนาเป็นไวรัสในวงศ์ใหญ่ที่เป็นสาเหตุของโรคทั้งในสัตว์และคน ในคนนั้น ไวรัสโคโรนาหลายสายพันธุ์ทำให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจตั้งแต่โรคหวัดธรรมดาจนถึงโรคที่มีอาการรุนแรง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง (SARS) ไวรัสโคโรนาที่ค้นพบล่าสุดทำให้เกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19

อหิวาตกโรค คือ โรคติดต่อที่เกิดขึ้นจากเชื้อแบคทีเรีย เข้าสู่ร่างกายโดยการรับประทานเข้าไป เชื้อจะไปอยู่บริเวณลำไส้ และจะสร้างพิษออกมา ทำปฏิกิริยากับเยื่อผนังลำไส้เล็ก ทำให้เกิดอาการท้องเดินอย่างมาก อุจจาระเป็นสีน้ำขาวขาว ร่างกายเสียน้ำและเกลือแร่อย่างรวดเร็ว และ รุนแรง อาจทำให้ถึงแก่ชีวิตได้ ผู้ที่ได้รับเชื้อ จะเกิดอาการได้ตั้งแต่ 24 ชั่วโมง ถึง 5 วัน แต่โดยเฉลี่ยแล้วจะเกิดอาการภายใน 1 - 2 วัน

ใช้ขวดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ เอ เอช1เอ็น1 คือ โรคติดต่อระหว่างคนสู่คน เริ่มพบที่ประเทศเม็กซิโก และสหรัฐอเมริกา ต่อมาได้แพร่ออกไปอีกหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย เป็นเชื้อไวรัสใช้ขวดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อน เกิดจากการผสมสารพันธุกรรมของเชื้อใช้ขวดใหญ่จากคน สุนัข และนก

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ 10 เรื่อง แนวทางการป้องกันมลพิษทางอากาศสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ปัญหามลพิษทางอากาศถือเป็นปัญหาสำคัญที่นานาชาติเร่งแก้ไขปัญหานี้เนื่องจากปัญหามลพิษทางอากาศเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างและส่งผลเสียต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชากรโลก อันเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์ที่กระทำโดยไม่รู้ตัว เช่น การขับรถยนต์บนท้องถนน การใช้ถุงพลาสติก การเผาไหม้ขยะ เป็นต้น

มาตรการควบคุมการปล่อยมลพิษแบบพื้นฐาน เพื่อลดการปล่อยมลพิษที่ ก่อให้เกิดฝุ่นละอองขนาดเล็ก และเป็นมาตรการส่วนใหญ่ที่ ได้บรรจุในนโยบายการจัดการ คุณภาพอากาศ มาตรการที่ส่งผลลัพธ์สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการ พัฒนาที่ยั่งยืนจากประโยชน์ของคุณภาพอากาศที่ดี

มลพิษทางอากาศ หมายถึง ภาวะอากาศที่มีสารเจือปนอยู่ในปริมาณที่สูงกว่าระดับปกติเป็นเวลานานพอที่จะทำให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์ สัตว์ พืช หรือทรัพย์สินต่าง อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ฝุ่นละอองจากลมพายุ ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว ไฟไหม้ป่า ก๊าซธรรมชาติอากาศเสียที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติเป็นอันตรายต่อมนุษย์น้อยมาก เพราะแหล่งกำเนิดอยู่ไกลและปริมาณที่เข้าสู่สภาพแวดล้อมของมนุษย์และสัตว์มีน้อย กรณีที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ มลพิษจากท่อไอเสียของรถยนต์จากโรงงานอุตสาหกรรมจากขบวนการผลิตจากกิจกรรมด้านการเกษตรจากการระเหยของก๊าซบางชนิด ซึ่งเกิดจากขยะมูลฝอยและของเสีย เป็นต้น

4. โครงสร้างหลักสูตร

	เนื้อหา	หมายเหตุ
1	ลมบก ลมทะเล	2 ชั่วโมง
2	ลมมรสุม เอลนีโญ ลานีญา	2 ชั่วโมง
3	การเกิดเมฆ หมอก น้ำค้าง และน้ำค้างแข็ง	2 ชั่วโมง
4	หิมะ และลูกเห็บ	2 ชั่วโมง
5	การกักเซาะชายฝั่ง การขึ้นลงของระดับน้ำทะเล และสึนามิ	2 ชั่วโมง
6	ปรากฏการณ์เรือนกระจก	2 ชั่วโมง
7	องค์ประกอบของอากาศ	2 ชั่วโมง
8	ฝุ่น PM 2.5 และ ปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซน	2 ชั่วโมง
9	Covid-19 อหิวาตกโรค ใช้ขวดใหญ่สายพันธุ์ใหม่	2 ชั่วโมง
10	แนวทางการป้องกันมลพิษทางอากาศสู่การเป็นพลเมืองโลก	2 ชั่วโมง

5. กิจกรรมการเรียนรู้

สามารถนำเนื้อหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในระดับมัธยมศึกษาไปบูรณาการในการเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้ ดังนี้

5.1 บูรณาการในในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะภูมิอากาศ และแนวทางการป้องกันในฐานะของการเป็นพลเมืองโลก

5.2 จัดหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ขึ้นมาใหม่โดยเฉพาะ ภายใต้สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา

5.3 จัดเป็นโครงการพิเศษ

6. สื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์

6.1 วีดิทัศน์

6.2 โปรแกรม Wordwall

6.3 จิกซอร์ว

6.4 แผ่นภาพ

6.5 เกมจับคู่

6.6 ใบกิจกรรม

6.7 วัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

7. การวัดและการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรได้ดำเนินการวัดและประเมินหลักสูตร แบ่งเป็น 2 ระยะ

7.1 การประเมินก่อนการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักการและเหตุผลของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ และการวัดและการประเมินผล

7.2 การประเมินหลังการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินผลการใช้หลักสูตรว่าบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ความตระหนักและความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้

กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก ระดับมัธยมศึกษา

เรื่อง ลมบก ลมทะเล

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความแตกต่างของการเกิดลมบก ลมทะเล และมรสุมได้ (K)
2. นักเรียนสามารถอธิบายผลที่มีต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมจากการเกิดลมบก ลมทะเลได้ (K)
3. นักเรียนสามารถสื่อสารและนำความรู้เรื่องลมบก ลมทะเล และมรสุมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (P)
4. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

ลมบก ลมทะเล และลมมรสุม เกิดจากพื้นดินและพื้นน้ำมีอุณหภูมิอากาศเหนือพื้นดินและพื้นน้ำแตกต่างกัน จึงเกิดการเคลื่อนที่ของอากาศจากบริเวณที่มีอุณหภูมิต่ำเข้าไปแทนที่อากาศบริเวณที่มีอุณหภูมิสูง ลมบกและลมทะเลเป็นลมประจำถิ่นที่พบบริเวณชายฝั่ง โดยลมบกเกิดเวลากลางคืน จึงทำให้มีลมพัดจากชายฝั่งไปสู่ทะเลขาวประมง จึงใช้ประโยชน์จากลมบกในการออกเรือ ส่วนลมทะเลเกิดเวลากลางวัน ทำให้มีลมพัดจากทะเลเข้าสู่ชายฝั่ง ชาวประมงจึงใช้ประโยชน์จากลมทะเลในการนำเรือกลับเข้าฝั่ง ส่วนลมมรสุมเป็นลมประจำฤดูที่เกิดบริเวณเขตร้อนของโลกเท่านั้น ซึ่งเป็นบริเวณกว้างระดับภูมิภาค โดยมีหลักการเช่นเดียวกับการเกิดลมบก ลมทะเล ซึ่งลมมรสุม เกิดจากอุณหภูมิของอากาศเหนือพื้นทวีปและพื้นมหาสมุทรแตกต่างกัน

กระบวนการจัดการเรียนรู้

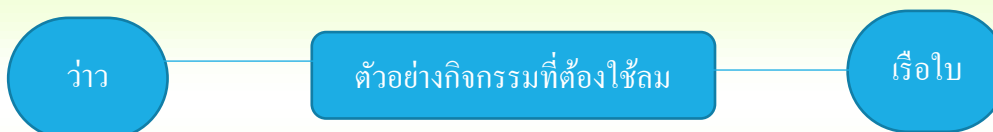
ขั้นเตรียมการ

1. นักเรียนร่วมกันเล่นเกม เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เข้าสู่บทเรียนเรื่อง ลมบก ลมทะเล โดยให้นักเรียนร้องเพลง “ลมเพ ลมพัด” โดยเนื้อเพลง คือ ลมเพ ลมพัด โบกสะบัดพัดมาไว ๆ ลมเพ ลมพัดอะไร ลมเพ ลมพัดอะไร ฉันจะบอก ให้..... และวิธีการเล่น คือ จัดผู้เล่นเป็นวงกลมหรือกลุ่ม เมื่อผู้นำร้องเพลงจบแล้ว ผู้นำสั่งว่า “พัดคนที่ใส่กางเกง” ให้คนที่ใส่กางเกงวิ่งไปยังฝั่งตรงข้าม หรือย้ายตำแหน่งที่ยืนอยู่ไปยังตำแหน่งอื่น และเปลี่ยนคำสั่งไปเรื่อยๆ จนถึงคำสั่งให้จับกลุ่มประเภทของลม เป็น 2 กลุ่ม

ขั้นเข้าสู่กิจกรรม

2. นักเรียนร่วมกันยกตัวอย่างกิจกรรมที่ต้องใช้ลมในการเล่นหรือในการทำงาน โดยผู้แทนนักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาเขียนคำตอบบนกระดาน ในแบบแผนภาพความคิด

(ตัวอย่างแผนภาพความคิด)

3. ครูเปิดสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ลมบก ลมทะเล ให้นักเรียนศึกษา และใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความรู้ของนักเรียน ดังนี้ (ลิงค์สื่อวีดิทัศน์ <https://youtu.be/aX8aJsZHUa>)

3.1 เพราะเหตุใดลมบกและลมทะเลจึงต้องเกิดที่บริเวณชายทะเล

แนวคำตอบ : เป็นลมเฉพาะถิ่นที่เกิดจากความแตกต่างของอุณหภูมิของพื้นดินและอุณหภูมิของน้ำทะเล

3.2 ทิศทางการเคลื่อนที่ของลมบกและลมทะเลแตกต่างกันอย่างไร

แนวคำตอบ : ลมบกเกิดเวลากลางคืน พัดออกจากชายฝั่งไปสู่ทะเล ส่วนลมทะเลเกิดเวลากลางวัน พัดจากทะเลเข้าสู่ชายฝั่ง

4. ครูช่วยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า “ลมเกิดจากความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิของอากาศเหนือบริเวณ 2 บริเวณแตกต่างกัน อากาศจากบริเวณที่มีอุณหภูมิสูงกว่าจะเคลื่อนที่สูงขึ้น ในขณะที่อากาศจากบริเวณที่มีอุณหภูมิต่ำกว่าจะเคลื่อนมาแทนที่ในแนวราบ ซึ่งการเคลื่อนที่ของอากาศในแนวราบนี้เรียกว่า ลม โดยลมมีหลายชนิด เช่น ลมบกลมทะเล และมรสุม”

5. นักเรียนสังเกตบัตรภาพ เรือลากร่มหรือพาราเซลลิ่ง ภาพการเล่นเรือใบ แล้วร่วมกันทบทวนประสบการณ์เกี่ยวกับลมบก ลมทะเล โดยร่วมกันตอบคำถามสำคัญกระตุ้นความคิด ดังนี้

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/ETmtUi5GtBbcu3Lx8>

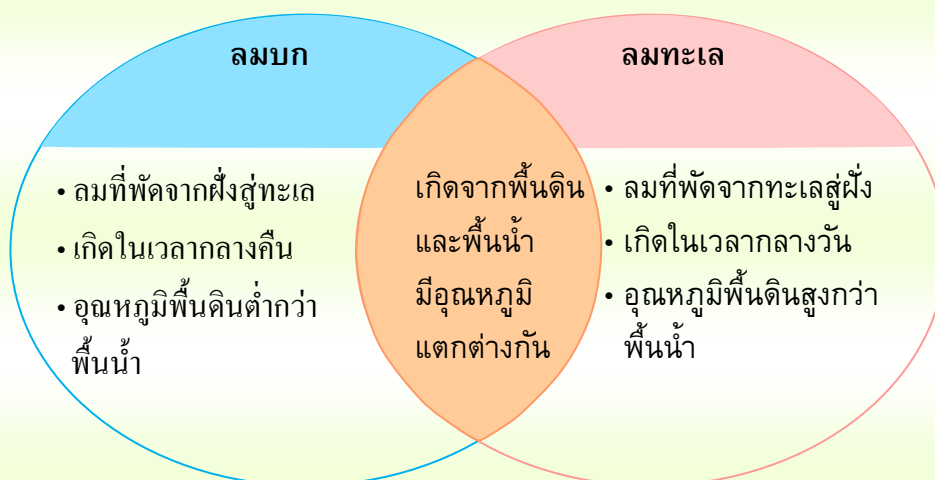

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/wjDCip6yJY87DAZH8>

6. ครูแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่ 1 ได้แก่ ดินสอสี กระดาษบรูฟ ปากกาเคมี กรรไกร เทปกาว

7. ครูชี้แจงเกี่ยวกับกิจกรรมที่ 1 เรื่อง ลมบก ลมทะเล โดยคุณครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ และเปรียบเทียบ ลมบก ลมทะเล แล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอด โดยเขียนเป็นแผนภาพความคิด

(ตัวอย่างแผนภาพความคิด)

ชั้นยกตัวอย่าง

8. ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่ม แข่งกันตอบคำถาม เรื่อง ลมบก ลมทะเล เพื่อชิงรางวัล

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/ETmtUi5GtBbcu3Lx8>

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/wjDCip6yJY87DAZH8>

8.1 นักเรียนเคยเห็นหรือเคยเล่นกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่

แนวคำตอบ : (เคย/ไม่เคย)

8.2 นักเรียนคิดว่ากิจกรรมเหล่านี้ต้องอาศัยสิ่งใดในการเล่น

แนวคำตอบ : ลม

8.3 อากาศเคลื่อนที่ได้อย่างไร

แนวคำตอบ : อากาศเคลื่อนที่ เนื่องจากอุณหภูมิของอากาศที่แตกต่างกันสองแห่ง อากาศจะเคลื่อนที่จากบริเวณที่เย็นกว่าคือมีความดันของอากาศสูงกว่า ไปยังบริเวณที่ร้อนกว่าคือมีความดันของอากาศต่ำกว่า

8.4 ลมเกิดขึ้นได้อย่างไร

แนวคำตอบ : ลมเกิดจากความแตกต่างของอุณหภูมิสองแห่ง หรือความกดอากาศที่แตกต่างกันสองแห่ง

8.5 พื้นดินหรือพื้นน้ำดูดกลืนและคายความร้อนได้ดีกว่ากัน

แนวคำตอบ : ดินดูดกลืนและคายความร้อนได้ดีกว่าน้ำ

8.6 เพราะเหตุใดบริเวณชายทะเลจึงมีลมทะเลพัดตลอดเวลา

แนวคำตอบ : ตัวอย่างคำตอบ ลมบก ลมทะเลเป็นลมประจำถิ่นที่เกิดขึ้นบริเวณชายฝั่ง ซึ่งพื้นดินและพื้นน้ำมีอุณหภูมิแตกต่างกันในเวลากลางวันและกลางคืน

8.7 ลมบกและลมทะเลเกิดได้อย่างไร

แนวคำตอบ : ลมบกเกิดขึ้นในเวลากลางคืน เมื่อพื้นดินคายความร้อนโดยการแผ่รังสี จะคายความร้อนออกได้เร็วกว่าพื้นน้ำทำให้มีอุณหภูมิต่ำกว่าพื้นน้ำ อากาศเหนือพื้นน้ำซึ่งร้อนกว่าพื้นดินจะลอยตัวขึ้นสู่เบื้องบน อากาศเหนือพื้นดินซึ่งเย็นกว่าจะไหลเข้าไปแทนที่เกิดเป็นลมพัดจากฝั่งไปสู่ทะเล เรียกว่า ลมบก

ส่วนลมทะเลเกิดขึ้นในฤดูร้อนตามชายฝั่งทะเลในเวลากลางวัน เมื่อพื้นดินได้รับความร้อนจากดวงอาทิตย์จะมีอุณหภูมิสูงกว่าพื้นน้ำ และอากาศเหนือพื้นดินได้รับความร้อนจะขยายตัวลอยขึ้นสู่เบื้องบน อากาศเหนือพื้นน้ำซึ่งเย็นกว่าจะไหลเข้าไปแทนที่เกิดลมพัดเข้าหาฝั่ง เรียกว่า ลมทะเล

ชั้นนำไปใช้

9. นักเรียนใช้กิจกรรมทบทวนความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการเรียนรู้ Wordwall เรื่อง ลมบก ลมทะเล ลิงค์ทบทวนกิจกรรม <https://wordwall.net/play/33278/587/708> โดยให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว และถ้าใครใช้เวลาน้อยที่สุดและตอบได้มากที่สุด จะเป็นผู้ชนะ

10. จากกิจกรรม wordwall เรื่อง ลมบก ลมทะเล คุณครูสามารถสอบถามความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยที่นักเรียนจะต้องบ่งบอกถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่เกี่ยวข้องกับลมบก ลมทะเลได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ยในพื้นที่หนึ่ง ลักษณะอากาศเฉลี่ยหมายความว่าความรวมถึง ลักษณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม เป็นต้น ทำให้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอันเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ ยังต้องมีการตระหนักถึงกิจกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

11. นักเรียนประเมินตนเอง โดยเขียนแสดงความรู้สึกล้างการเรียน ในประเด็นต่อไปนี้

- สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ในวันนี้คืออะไร
- นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมในกลุ่มมากน้อยเพียงใด
- เพื่อนนักเรียนในกลุ่มมีส่วนร่วมกิจกรรมในกลุ่มมากน้อยเพียงใด
- นักเรียนพึงพอใจกับการเรียนในวันนี้หรือไม่ เพียงใด
- นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้นี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมทั่วไปได้อย่างไร

แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบการเกิดลมบก ลมทะเล และมรสุม รวมทั้งอธิบายผลที่มีต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม จากแบบจำลอง

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) และลมบก ลมทะเล เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง กิจกรรมทบทวนความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ Wordwall เรื่อง ลมบก ลมทะเล

0:05 ✓ 0

ข้อใดเป็นลมประจำถิ่นหรือลมประจำวัน

A ลมบก

B ลมหนาว

C ลมมรสุม

D ลมพายุก

◀ 1 จาก 10 ▶

0:29 ✓ 0

ข้อใดเป็นลมประจำฤดู

A
ลมบก

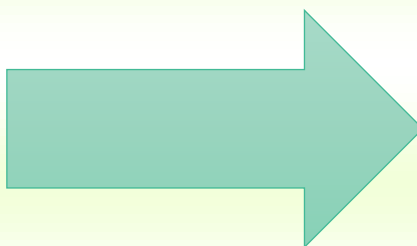
B
ลมหนาว

C
ลมมรสุม

D
ลมพายุก

◀ 2 จาก 10 ▶

SCAN ME

ตัวอย่าง สื่อ infographic เรื่อง ลมบก ลมทะเล

ลมบก ลมทะเล

www.facebook.com/witsanook

สนับสนุนสื่อ
สร้างสรรค์โดย

ลมบกและลมทะเล เกิดจากความแตกต่างของอุณหภูมิอากาศเหนือพื้นดินและเหนือน้ำทะเล

ลมทะเล

ลมบก

กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก ระดับมัธยมศึกษา

เรื่อง การเกิดเมฆ หมอก น้ำค้าง และน้ำค้างแข็ง

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการเกิดเมฆ หมอก น้ำค้าง และน้ำค้างแข็งได้ (K)
2. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบกระบวนการเกิดเมฆ หมอก น้ำค้าง และน้ำค้างแข็งได้ (P)
3. นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มและมีความรับผิดชอบในการส่งงานตรงเวลา (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

ไอน้ำในอากาศจะควบแน่นเป็นละอองน้ำเล็ก ๆ โดยมีละอองลอย เช่น เกล็ด ฝุ่นละออง ละออง เรณูของดอกไม้ เป็นอนุภาคแกนกลาง เมื่อ ละอองน้ำจำนวนมากเกาะกลุ่มรวมกันลอยอยู่สูง จากพื้นดินมาก เรียกว่า เมฆ แต่ละอองน้ำ ที่เกาะกลุ่มรวมกันอยู่ใกล้พื้นดิน เรียกว่า หมอก ส่วนไอน้ำที่ควบแน่นเป็นละอองน้ำเกาะอยู่ บนพื้นผิววัตถุใกล้พื้นดิน เรียกว่า น้ำค้าง ถ้าอุณหภูมิใกล้พื้นดินต่ำกว่าจุดเยือกแข็ง น้ำค้างก็จะกลายเปลี่ยนเป็นน้ำค้างแข็ง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นเตรียมการ

1. ครูทบทวนความรู้เรื่องลมบกลมทะเล จากนั้นครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ เรื่อง เมฆ หมอก น้ำค้าง และน้ำค้างแข็ง โดยให้นักเรียนแต่ละคนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยไม่มีการเฉลยว่าถูกหรือผิด ดังนี้

1.1 เมฆเกิดขึ้นได้อย่างไร

แนวคำตอบ : นักเรียนอาจตอบว่า ไอน้ำในอากาศจะควบแน่นเป็นละอองน้ำเล็ก ๆ โดยมีละอองลอย เช่น เกล็ด ฝุ่นละออง ละอองเรณูของดอกไม้ เป็นอนุภาคแกนกลาง เมื่อละอองน้ำจำนวนมากเกาะกลุ่มรวมกันลอยอยู่สูงจากพื้นดินมาก

1.2 เมฆที่นักเรียนเห็นมีรูปร่างเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

แนวคำตอบ : นักเรียนอาจตอบว่า เมฆมีรูปร่างแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับจินตนาการของแต่ละคน

1.3 นอกจากเมฆแล้ว ในช่วงเวลาเช้ามักจะเกิดอะไรขึ้น

แนวคำตอบ : นักเรียนอาจตอบว่า หมอก น้ำค้าง

1.4 หมอกเกิดขึ้นได้อย่างไร

แนวคำตอบ : นักเรียนอาจตอบว่า ไอน้ำที่ควบแน่นเป็นละอองน้ำเกาะอยู่บนพื้นผิววัตถุใกล้พื้นดิน เรียกว่า น้ำค้างถ้าอุณหภูมิใกล้พื้นดินต่ำกว่าจุดเยือกแข็งน้ำค้างก็จะกลายเปลี่ยนเป็นน้ำค้างแข็ง

1.5 น้ำค้างเกิดขึ้นได้อย่างไร

แนวคำตอบ : น้ำค้าง เกิดจากไอน้ำที่ควบแน่นเป็นละอองน้ำเกาะอยู่บนพื้นผิววัตถุใกล้พื้นดิน

1.6 น้ำค้างแข็งเกิดขึ้นอย่างไร

แนวคำตอบ : น้ำค้างแข็ง เกิดจากน้ำค้างอุณหภูมิใกล้พื้นดินต่ำกว่าจุดเยือกแข็งน้ำค้างก็จะกลายเปลี่ยนเป็นน้ำค้างแข็ง

2. ครูนำจิ๊กซอว์ ภาพ เมฆ หมอก น้ำค้าง และน้ำค้างแข็ง มาให้นักเรียนต่อเป็นรูปร่าง และให้นักเรียนสังเกตว่ารูปที่ตนเองต่อขึ้นเป็นรูปอะไร ดังนี้

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/1rKCxWkRgudD7tS86>

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/1aW78tBQ6jGEBfwd6>

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/UG5V6NiSGEJPSza6>

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/rYJ9aSwTVhmr31Fr9>

ขั้นเข้าสู่กิจกรรม

3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 6 คน คละเพศ และคละนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน (หรือจะแบ่งกลุ่มด้วยวิธีการต่าง ๆ เพิ่มเติมได้)

4. ครูแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้นักเรียน (ปากกาเคมี สีเทียน กระดาษบุรุษ โพรสเตอร์เมฆ)

5. ครูอธิบายกิจกรรม บิงโกน้องเมฆ โดยเริ่มจากการชี้แจงกติกาการเล่นเกมนี้อย่างละเอียด

5.1 ให้นักเรียนนำกระดาษบุรุษมาตีช่องตารางจำนวน 9 ช่อง โดยทุกช่องต้องมีขนาดเท่ากัน

5.2 ครูเปิดเพลงเมฆ ลิงค์ <https://youtu.be/CW1dgzTEihw> ให้นักเรียนฟังและวาดรูปสิ่งใดก็ได้ที่ปรากฏในเพลงลงในกระดาษบุรุษ ตามความคิดของแต่ละกลุ่ม

5.3 เมื่อเพลงจบ ครูพูดรูปที่ปรากฏในเพลง จากนั้นนักเรียนจะต้องกากบาทตามที่คุณครูแจ้ง ถ้าใครบิงโกก่อน ถือว่าเป็นผู้ชนะในกิจกรรม บิงโกน้องเมฆ และรับรางวัลจากคุณครูผู้สอน

6. ครูแจกโปรสเตอร์สำหรับสื่องเมฆให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำมาสังเกตเมฆในบริเวณที่ตนเองอาศัยอยู่ ครูกำหนดเวลาในการให้นักเรียนสังเกตเมฆประมาณ 10-15 นาที

(ตัวอย่างโปรสเตอร์)

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/rYJ9aSwTVhmr31Fr9>

7. นักเรียนแต่ละคนออกมาพูดสรุปจากสิ่งที่ตนเองเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมส่องเมฆ
8. ครูแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่ 2 เรื่อง น้ำค้าง และน้ำค้างแข็ง (ขวดน้ำพลาสติก น้ำแข็ง น้ำร้อน)
9. ครูให้นักเรียนศึกษาการทดลองจาก ลิงค์ <https://www.youtube.com/watch?v=LXWuMpszIDk> และให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมการทดลองและสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
10. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาเขียนสรุปผลการทดลองบนกระดานพร้อมวาดรูปและอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ขั้นนำไปใช้

11. ครูนำบัตรข้อความเกี่ยวกับเมฆและหมอก ใส่ไว้ในกล่อง แล้วนำมาวางไว้หน้าชั้นเรียน จากนั้นครูแบ่งนักเรียนออกเป็นสองฝ่าย โดยให้แต่ละฝ่ายส่งตัวแทนออกมากลุ่มละ 1 คน แล้วเลือกฝ่ายใดจะได้ทายก่อน

12. ตัวแทนฝ่ายที่ได้เล่นก่อน หยิบบัตรข้อความในกล่อง อ่านข้อความให้เพื่อนฟัง แล้วให้เพื่อนทาย ถ้าทายถูกจะได้ข้อละ 2 คะแนน ถ้าทายผิดจะไม่ได้คะแนน สลับกันเล่นจนหมดบัตรข้อความที่ครู เตรียมไว้ ซึ่งตัวอย่างบัตรข้อความ มีดังนี้

12.1 เมฆเกิดขึ้นได้อย่างไร

แนวคำตอบ : เมฆเกิดจากไอน้ำในอากาศควบแน่นเป็นละอองน้ำขนาดเล็กจำนวนมาก เมื่อละอองน้ำจำนวนมากเกาะกลุ่มรวมกันลอยอยู่สูงจากพื้นดินมาก)

12.2 เมฆ แบ่งออกเป็นกี่ระดับ ใช้เกณฑ์อะไรบ้างในการแบ่งเมฆ

แนวคำตอบ : เมฆ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากความสูง)

12.3 ถ้าพบเมฆคิวมูลัส แสดงว่าสภาวะอากาศเป็นอย่างไร

แนวคำตอบ : สภาวะอากาศดี ท้องฟ้ามีสีน้ำเงินเข้ม พบในฤดูร้อน)

12.4 หมอกเกิดขึ้นได้อย่างไร

แนวคำตอบ : หมอกเกิดจากไอน้ำในอากาศควบแน่นเป็นละอองน้ำขนาดเล็กจำนวนมาก เมื่อละอองน้ำจำนวนมากเกาะกลุ่มรวมกันลอยอยู่ใกล้พื้นดิน)

12.5 หมอกทำให้เกิดอันตรายหรือไม่อย่างไร

แนวคำตอบ : หากมีละอองน้ำมาก หมอกจะยิ่งหนาแน่น ทำให้การมองเห็นของเราลดลง อาจเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดอุบัติเหตุในการเดินทาง

12.3 การเกิดน้ำค้างแข็งส่งผลอย่างไรบ้าง

แนวคำตอบ : อาจส่งผลทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย และหากเกิดเป็นจำนวนมากติดต่อกันหลายวันอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของอุบัติเหตุบนถนนได้

12.4 น้ำค้างแข็งที่เกิดขึ้นทางภาคเหนือเรียกว่าอะไร

แนวคำตอบ : เหมยขาบ หรือแม่คะนึ่ง

13. จากกิจกรรมบัตรข้อความเกี่ยวกับเมฆและหมอก คุณครูให้นักเรียนวิเคราะห์ความเข้าใจเกี่ยวกับเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) และเมฆ หมอก ว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยที่นักเรียนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่เกี่ยวข้องกับเมฆและหมอกได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ยในพื้นที่หนึ่ง ลักษณะอากาศเฉลี่ย หมายความว่ารวมถึง ลักษณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม เป็นต้น ทำให้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอันเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ

แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการเกิดเมฆ หมอก น้ำค้าง และน้ำค้างแข็ง จากแบบจำลอง

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) และกระบวนการเกิดเมฆ หมอก เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างบัตรข้อความ

เมฆเกิดขึ้นได้อย่างไร	
เมฆแบ่งออกเป็นกี่ระดับใช้เกณฑ์อะไรบ้างในการแบ่งเมฆ	
หมอกเกิดขึ้นได้อย่างไร	
หมอกทำให้เกิดอันตรายหรือไม่อย่างไร	

ตัวอย่างโปรเตอร์สำหรับสองเมฆ

จิกซอว์ ภาพ เมฆ หมอก น้ำค้าง และน้ำค้างแข็ง

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/1rKCxWkRgudD7tS86> ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/1aW78tBQ6jGEBfwd6>

ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/UG5V6NiSGEJPSrza6> ที่มาภาพ : <https://images.app.goo.gl/rYJ9aSwTVhmr31Fr>

กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก ระดับมัธยมศึกษา

เรื่อง การกัดเซาะชายฝั่ง การขึ้นลงของระดับน้ำทะเล และสึนามิ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบรรยายลักษณะและผลกระทบของสึนามิ การขึ้นลงของระดับน้ำทะเล และการกัดเซาะชายฝั่งได้ (K)
2. นักเรียนสามารถเขียนแผนภาพแสดงลักษณะของสึนามิ การขึ้นลงของระดับน้ำทะเล และการกัดเซาะชายฝั่งได้ (P)
3. นักเรียนสามารถนำเสนอแนวทางในการเฝ้าระวังและปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากสึนามิ การขึ้นลงของระดับน้ำทะเล และการกัดเซาะชายฝั่งได้ (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

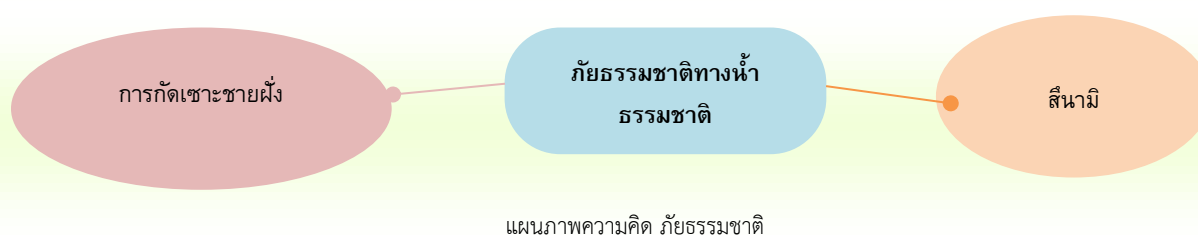
สึนามิ และการกัดเซาะชายฝั่ง มีผลกระทบต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มนุษย์ควรเรียนรู้วิธีปฏิบัติตนให้ปลอดภัย เช่น ติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เตรียมถุงยังชีพให้พร้อมใช้ตลอดเวลา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัดเมื่อเกิดภัยทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นเตรียมการ

1. นักเรียนทบทวนประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับภัยธรรมชาติทางน้ำ โดยร่วมกันยกตัวอย่างภัยธรรมชาติที่รู้จัก ผู้แทนนักเรียนเขียนคำตอบบนกระดาน ในแบบแผนภาพความคิด

(ตัวอย่างแผนภาพความคิด)

2. นักเรียนร่วมกันสังเกตภาพภัยธรรมชาติทางน้ำ ที่ติดบนกระดาน แล้วร่วมกันบอกว่าภัยธรรมชาติดังกล่าวเรียกว่าอะไร

(สึนามิ)

(การกัดเซาะชายฝั่ง)

ชั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

3. นักเรียนเข้าสู่กิจกรรม ภัยธรรมชาติทางน้ำ โดยร่วมกันตอบคำถามสำคัญกระตุ้นความคิด ดังนี้

3.1 ธรณีพิบัติภัยคืออะไร

แนวคำตอบ : ธรณีพิบัติภัย คือ ภัยธรรมชาติที่เกิดจากกระบวนการทางธรณีวิทยา เช่น สึนามิ ดินถล่ม หลุมยุบ ภูเขาไฟปะทุ)

3.2 ภัยธรรมชาติทางน้ำใดที่มักจะเกิดขึ้นในประเทศไทย

แนวคำตอบ : น้ำท่วม การกัดเซาะชายฝั่ง

4. ครูแจกอุปกรณ์ทำกิจกรรมที่ 1 ภัยธรรมชาติและธรณีพิบัติภัยเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ส่งตัวแทนกลุ่มไปรับวัสดุ - อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม

2) แต่ละกลุ่มร่วมกันสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและผลกระทบของสึนามิ การกัดเซาะชายฝั่ง

3) นำข้อมูลมาจัดทำในรูปแบบต่างๆ เช่น แผนภาพ

ชั้นยกตัวอย่าง

4. ครูนำข่าวสึนามิที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในวันที่ 26 ธ.ค. พ.ศ. 2547 ที่มีผู้เสียชีวิตกว่า 5 พันคนให้นักเรียนศึกษาว่า เพราะเหตุใดการเกิดสึนามิครั้งนั้นถึงมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากและหลังจากเกิดสึนามิในครั้งนั้น เรามีมาตรการป้องกันภัยจากสึนามิอย่างไร **(ประเมินคำตอบตามความคิดเห็นของครูผู้สอน)**

6. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสึนามิ จนได้ข้อสรุปว่า สึนามิ คือ คลื่นยักษ์ขนาดใหญ่ที่เกิดในมหาสมุทรและเคลื่อนตัวเข้าสู่ชายฝั่ง โดยมีจุดกำเนิดอยู่ในเขตทะเล เกิดจากแผ่นดินไหวที่มีจุดศูนย์กลางเกิดแผ่นดินไหวอยู่ใต้ ทะเลลึก ทำให้น้ำในทะเลและมหาสมุทรได้รับแรงสั่นสะเทือนอย่างรุนแรง และเกิดเป็นคลื่นขนาดใหญ่เคลื่อนที่เข้าหาชายฝั่งอย่างรวดเร็ว การทดลองระเบิดนิวเคลียร์ใต้ทะเล การปะทุอย่างรุนแรงของภูเขาไฟ ส่งผลให้ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในทะเลและที่อยู่ใกล้ชายฝั่ง เช่น มนุษย์และสัตว์บาดเจ็บและเสียชีวิต บ้าน ถนน ทรัพย์สินอื่นๆ รวมไปถึงทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ป่าชายเลน สัตว์ทะเล ปะการังใต้ท้องทะเลเสียหาย

7. ครูนำข่าวเกี่ยวกับการกัดเซาะชายฝั่งชะอำในปัจจุบัน ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าเกิดจากอะไร **(ประเมินคำตอบตามความคิดเห็นของครูผู้สอน)**

8. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการกัดเซาะชายฝั่ง จนได้ข้อสรุปว่า การกัดเซาะชายฝั่ง คือ การที่ชายฝั่งทะเลถูกกัดเซาะจากสาเหตุต่างๆ ทำให้ชายฝั่งร่นถอยเข้าไปในพื้นที่ดิน อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เช่น การกัดเซาะของคลื่นลมมรสุมและพายุการเกิดน้ำขึ้นน้ำลง หรืออาจเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การสร้างถนนริมชายฝั่ง การสร้างท่าเรือหรือสะพานให้ยื่นออกจากชายฝั่ง การบุกรุกและทำลายป่าชายเลน ส่งผลให้ชายฝั่งเกิดการสึกกร่อนและพังทลาย ส่งผลให้แนวชายฝั่งแคบลงเรื่อย ๆ ทำให้คลื่นสามารถเข้าถึงฝั่งได้มากขึ้น ส่งผลเสียต่อสิ่งก่อสร้างบริเวณใกล้ชายฝั่ง พื้นที่ทำการเกษตรใกล้ชายฝั่ง หรือบริเวณป่าชายเลน

ชั้นนำไปใช้

9. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายถึงสาเหตุการสูญเสียจากสึนามิในครั้งนั้น และสรุปแนวทางการเฝ้าระวังและปฏิบัติตนให้ปลอดภัยเมื่อเกิดสึนามิและการกักเซาะของชายหาด โดยที่นักเรียนจะต้องบ่งบอกถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่เกี่ยวข้องกับเกิดสึนามิและการกักเซาะของชายหาดได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ยในพื้นที่หนึ่ง ลักษณะอากาศเฉลี่ย หมายความว่ารวมถึง ลักษณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม เป็นต้น ทำให้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอันเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ ยังต้องมีการตระหนักถึงกิจกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อบรรยายลักษณะและผลกระทบของน้ำท่วม การกักเซาะชายฝั่ง ดินถล่ม แผ่นดินไหว สึนามิ และ ป.6/7 ตระหนักถึงผลกระทบของภัยธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย โดยนำเสนอแนวทางในการเฝ้าระวังและปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและธรณีพิบัติภัยที่อาจเกิดในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) และเกิดสึนามิและการกักเซาะของชายหาด เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก ระดับมัธยมศึกษา

เรื่อง ปรากฏการณ์เรือนกระจก

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายการเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจกและผลของปรากฏการณ์เรือนกระจกได้ (K)
2. นักเรียนสามารถนำเสนอแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อลดแก๊สเรือนกระจกได้ (K)
3. นักเรียนสามารถสร้างแบบจำลองที่อธิบายการเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจกและผลของปรากฏการณ์เรือนกระจกได้ (P)
4. นักเรียนสามารถตระหนักถึงผลกระทบของปรากฏการณ์เรือนกระจก โดยปฏิบัติตนเพื่อช่วยลดแก๊สเรือนกระจกได้ (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

ปรากฏการณ์เรือนกระจกเกิดจากแก๊สเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศของโลกกักเก็บความร้อน จากนั้นคายความร้อนบางส่วนกลับสู่ผิวโลก จึงทำให้อากาศบนโลกมีอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต แต่เมื่อปรากฏการณ์เรือนกระจกมีความรุนแรงมากขึ้นจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก และทำให้เกิดภาวะโลกร้อน เราทุกคนจึงควรช่วยกันลดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดแก๊สเรือนกระจก เช่น ใช้รถจักรยานแทนรถยนต์ ไม่เผาขยะ ไม่เผาป่า ไม่ทำลายป่า

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นเตรียมการ

1. นักเรียนทบทวนประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับปรากฏการณ์เรือนกระจก โดยร่วมกันตอบคำถามสำคัญกระตุ้นความคิด ดังนี้

1.1 นักเรียนเคยได้ยินหรือได้ฟังข่าวเกี่ยวกับปรากฏการณ์เรือนกระจกหรือไม่

แนวคำตอบ เคย/ไม่เคย

1.2 ปรากฏการณ์เรือนกระจกคืออะไร

แนวคำตอบ ปรากฏการณ์เรือนกระจก คือ สภาพที่แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์และแก๊สอื่น ๆ ในบรรยากาศผิวโลกมีปริมาณเกินภาวะสมดุล ทำให้เกิดปรากฏการณ์คล้ายกระจกหลังคาที่หุ้มเรือนกระจก

1.3 ปรากฏการณ์เรือนกระจกมีผลกระทบต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมอย่างไร

แนวคำตอบ ปรากฏการณ์เรือนกระจก ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเริ่มเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลก ผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น

ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมบนโลก

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

2. ครูสนทนากับนักเรียนเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนว่า ปรากฏการณ์เรือนกระจกเกิดขึ้นได้อย่างไร ส่งผลกระทบอย่างไรบ้าง และเกี่ยวข้องกับการหลอมเหลวของน้ำแข็งขั้วโลกหรือไม่ อย่างไร นักเรียนจะได้เรียนรู้จากกิจกรรมต่อไปนี้

3. ครูให้นักเรียนศึกษาการทดลองเรื่องปรากฏการณ์เรือนกระจกของโลกเป็นอย่างไร จากลิงค์
https://www.youtube.com/watch?v=f1QUp4_jeL0

4. ครูแจกอุปกรณ์ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติการทดลอง

5. ครูสุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มออกเขียนผลการทดลองบนกระดานหน้าห้องเรียน

ขั้นยกตัวอย่าง

5. ครูยกตัวอย่างสถานการณ์โลกร้อนมาให้นักเรียนศึกษาและอภิปรายผล โดยครูถามคำถามดังนี้

5.1 การปลูกป่าสามารถป้องกันธรณีพิบัติภัยได้หรือไม่ อย่างไร

แนวคำตอบ : สามารถป้องกันได้ โดยป้องกันปัญหาน้ำท่วมและดินถล่มได้ เพราะป่าไม้เป็นแหล่งที่ช่วยให้ดินดูดซับน้ำได้นานขึ้น

5.2 หากมนุษย์ตัดไม้ทำลายป่าจนเกือบหมด จะส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง

แนวคำตอบ : อาจเกิดธรณีพิบัติภัยหลายๆ อย่าง ส่งผลให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น เมื่ออุณหภูมิโลกสูงขึ้นมาก อาจเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตได้

5.3 พฤติกรรมใดบ้างของมนุษย์ที่ส่งผลให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น

แนวคำตอบ : เช่น การทำลายป่าไม้ การเผาป่า การเผาขยะ

ขั้นนำไปใช้

6. นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนแนวทางการลดการปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจกออกสู่บรรยากาศของโลก โดยร่วมกันเขียนเป็นแผนภาพความคิด ในกระดานขรุขระ โดยที่นักเรียนจะต้องบ่งบอกถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่เกี่ยวข้องปรากฏการณ์เรือนกระจกได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ยในพื้นที่หนึ่ง ลักษณะอากาศเฉลี่ย หมายความว่ารวมถึง ลักษณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม เป็นต้น ทำให้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอันเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ ยังต้องมีการตระหนักถึงกิจกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

(ตัวอย่างแผนภาพความคิด)

แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อสร้างแบบจำลองที่อธิบายการเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก และผลของปรากฏการณ์เรือนกระจกต่อสิ่งมีชีวิต อีกทั้งยังตระหนักถึงผลกระทบของปรากฏการณ์เรือนกระจก โดยนำเสนอแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อลดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดแก๊สเรือนกระจก

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) และปรากฏการณ์เรือนกระจก เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก ชั้นมัธยมศึกษา เรื่อง ลมมรสุม เอลนีโญ ลานีญา

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างลมทั่วไปและลมมรสุม เอลนีโญ และลานีญาได้ (K)
2. นักเรียนสามารถอธิบายผลกระทบของลมมรสุม เอลนีโญ และลานีญาที่มีผลต่อสิ่งมีชีวิตได้ (K)
3. นักเรียนสามารถสื่อสารและนำความรู้เรื่องมรสุม เอลนีโญ และลานีญา ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (P)
4. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

พายุ เป็นระบบพายุที่หมุนอย่างรวดเร็ว มีลักษณะได้แก่ ศูนย์กลางความกดอากาศต่ำ การไหลเวียนของบรรยากาศระดับต่ำแบบปิด ลมกระโชกแรง และการจัดเรียงของพายุฟ้าคะนองแบบก้นหอยซึ่งให้เกิดฝนตกหนัก พายุหมุนเขตร้อนมีชื่อเรียกหลายชื่อขึ้นอยู่กับตำแหน่งบนโลกและกำลัง เช่น เฮอริเคน ไต้ฝุ่น พายุหมุนเขตร้อน พายุไซโคลน ดีเปรสชันเขตร้อน หรือเรียกเพียงพายุหมุน

เอลนีโญ เป็นรูปแบบสภาพอากาศที่เกิดขึ้นตลอดมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อน โดยเกิดขึ้นเฉลี่ยทุกห้าปี ลักษณะของเอลนีโญ คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงในอุณหภูมิผิวน้ำทะเลของมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออก โดยอุ่นขึ้นหรือเย็นลงผิดปกติ ซึ่งเรียกว่า เอลนีโญและลานีญาตามลำดับ และความดันบรรยากาศบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันตกเขตร้อน ซึ่งเรียกว่า ความผันแปรของระบบอากาศในซีกโลกใต้

ลานีญา เป็นปรากฏการณ์บรรยากาศมหาสมุทรคู่กันซึ่งเกิดขึ้นคู่กับเอลนีโญอันเป็นส่วนหนึ่งของเอลนีโญ-ความผันแปรของระบบอากาศในซีกโลกใต้ ในช่วงที่เกิดลานีญา อุณหภูมิผิวน้ำทะเลตลอดมหาสมุทรแปซิฟิกตอนกลางตะวันออกแถบเส้นศูนย์สูตรจะต่ำกว่าปกติ 3-5 °C

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นเตรียมการ

1. เปิดคลิปวิดีโอพายุเฮอริเคนที่เคยเกิดขึ้นในอดีตให้นักเรียนได้ชม แล้วถามคำถามว่านักเรียนคิดว่าลมมรสุมชนิดเฮอริเคน กับ ลมที่พัดนี้มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

แนวคำตอบ : แตกต่างกันเพราะว่า ลมมรสุมเฮอริเคน พัดแรงกว่า ลมทั่วไปและยังพัดในรูปแบบเป็นทรงกรวยหางด้วย

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มเท่าๆกัน แล้วให้นักเรียนทำการทดลองที่ 1 ดังนี้ ให้นักเรียนส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมาจับอุปกรณ์การทดลอง โดยเป็นการทดลองระหว่างลมพัดทั่วไปกับลมธรรมดา โดยนักเรียนจะได้รับ

1. บีกเกอร์ขนาด 250 มล.หรือใหญ่กว่า กลุ่มละ 2 ใบ
2. แท่งคนสารชนิดแก้ว หรือพลาสติก กลุ่มละ 2 แท่ง
3. เสกีดาวหรือผงกากเพชร กลุ่มละ 1 ขวด
3. ให้นักเรียนใส่น้ำลงในบีกเกอร์ให้ได้ปริมาตร 150 มล. หลังจากนั้นให้ใส่เสกีดาวหรือผงกากเพชรลงในบีกเกอร์ทั้ง 2 ใบ

4. ใช้แท่งคนสาร คนน้ำในบีกเกอร์ทั้ง 2 ใบ โดยความเร็วในการคนใบที่ 1 จะคนแบบช้าๆ ส่วนบีกเกอร์ใบที่ 2 จะคนแบบรวดเร็ว
5. ให้นักเรียนสังเกตการเคลื่อนที่ของเสก็ดดาวหรือผงกากเพชรว่ามีลักษณะหรือความเร็วอย่างไร
6. เมื่อนักเรียนทำการทดลองที่ 1 เรียบร้อย ให้นักเรียนทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ให้เข้าที่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย
7. ให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มร่วมกันจัดกิจกรรมการทดลองที่ 2 ดังนี้ ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่ม ออกมารับอุปกรณ์ดังนี้
  1. ถาดใส่น้ำ ขนาด 30×25 ซม. จำนวน 1 ถาด
  2. บีกเกอร์ขนาด 250 มล. หรือใหญ่กว่า เติมน้ำให้มีปริมาตร 200 มล. จำนวน 2 ใบ
  3. ตะเกียงแอลกอฮอล์ พร้อมตะแกรงรอง 1 ชุด
  4. ดินน้ำมัน 1 ก้อนใหญ่
  5. กระดาษ ขนาด 10×1 ซม. 1 แผ่น
8. ให้นักเรียนนำบีกเกอร์ที่มีน้ำใบใดใบหนึ่งมาแข่งในถังน้ำแข็งหรือตู้แช่เย็น(หากทางโรงเรียนมี) เป็นเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง และนำบีกเกอร์อีกใบมาเติมน้ำด้วยตะกอลแอลกอฮอล์จนน้ำมีอุณหภูมิประมาณ 50°C
9. ระหว่างรอน้ำเดือด ให้นักเรียนเตรียมถาดใส่น้ำทั้ง 2 ชนิด (น้ำเย็นและน้ำร้อน) โดยใช้ดินน้ำมันแบ่งถาดออกเป็น 2 ส่วน เท่าๆ กัน
10. ให้น้ำร้อนไว้ฝั่งด้านขวาของถาดและเทน้ำเย็นไว้ฝั่งซ้ายของถาด และให้วางกระดาษไว้ด้านขนของดินน้ำมัน
11. ให้นักเรียนใช้ที่คีบ คีบเอาดินน้ำมันออก แล้วให้นักเรียนสังเกตแล้วบันทึกผล

ขั้นนำไปใช้

12. นักเรียนจะต้องบ่งบอกถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่เกี่ยวข้องกับลมมรสุม เอลนีโญ ลานีญา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ยในพื้นที่หนึ่ง ลักษณะอากาศเฉลี่ย หมายความว่ารวมถึง ลักษณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม เป็นต้น ทำให้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอันเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ ยังต้องมีการตระหนักถึงกิจกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

13. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดใน liveworksheet ดังนี้

ลมมรสุม : <https://www.liveworksheets.com/nu2704731ft>

เอลนีโญ ลานีญา : <https://www.liveworksheets.com/jv2423456jm>

แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่ออธิบายความแตกต่างระหว่างลมทั่วไปและลมมรสุม เอลนีโญ และลานีญาได้

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) และลมมรสุม เอลนีโญ ลานีญา เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก ชั้นมัธยมศึกษา เรื่อง องค์ประกอบของอากาศ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายองค์ประกอบต่างๆของอากาศได้ (K)
2. นักเรียนสามารถอธิบายผลกระทบของปรากฏการณ์ที่เกิดจากมลพิษทางอากาศได้ (K)
3. นักเรียนสามารถสื่อสารองค์ประกอบต่างๆของอากาศและนำความรู้วิธีการแก้ไขปัญหาปรากฏการณ์ที่เกิดจากมลพิษทางอากาศได้ (P)
4. นักเรียนสามารถสามารถนำความรู้วิธีป้องกันตนเองจากปัญหาปรากฏการณ์ที่เกิดจากมลพิษทางอากาศได้ (P)
5. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

ส่วนประกอบของอากาศ

1. ไนโตรเจน (N_2) เป็นก๊าซที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่ช่วยให้ไฟติด และไม่ติดไฟ อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ในอากาศมีปริมาณของก๊าซไนโตรเจนอยู่ประมาณ 78.084% ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ในอากาศ
2. ออกซิเจน (O_2) เป็นก๊าซที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่ติดไฟ แต่ช่วยให้ไฟติด เป็นก๊าซที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต ในอากาศมีปริมาณของก๊าซออกซิเจนมากเป็นอันดับสองรองจากก๊าซไนโตรเจน คือ 20.948%
3. อาร์กอน (Ar) เป็นก๊าซเฉื่อยที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส และไม่ติดไฟ ใช้เป็นแก๊สบรรจุในหลอดไฟ เพื่อให้ไส้หลอดมีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น ในอากาศมีปริมาณของก๊าซอาร์กอนประมาณ 0.934%
4. คาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) เป็นก๊าซที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น และไม่ติดไฟ หากได้รับเข้าสู่ร่างกายในปริมาณมาก อาจส่งผลให้เกิดการระคายเคืองในจมูกหรือทางเดินหายใจได้ ในอากาศมีปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 0.031%
5. นีออน (Ne) เป็นก๊าซเฉื่อย ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ใช้บรรจุในหลอดไฟโฆษณาให้แสงสีส้มแดง ในอากาศมีปริมาณของนีออนประมาณ 0.002% ส่วนที่เหลือจะเป็นก๊าซซึ่งมีปริมาณน้อยมากในอากาศ เช่น ฮีเลียม ซีนอน คริปทอน ซึ่งเป็นก๊าซเฉื่อย มีเทน ไฮโดรเจน โอโซน ไอโอดีน คาร์บอนมอนอกไซด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ แอมโมเนีย ไออน้ำ ฝุ่นละออง ละอองเกสรจากพืช และแบคทีเรียต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีก๊าซพิษบางชนิดที่โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ อาจปล่อยออกมาจนกลายเป็นมลภาวะทางอากาศ เช่น ไฮโดรเจนซัลไฟด์ (H_2S) ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2) มลพิษทางอากาศคืออะไร

มลพิษทางอากาศ คือ อากาศที่มีสิ่งสกปรกหรือสารพิษเจือปนอยู่ในอากาศเกินค่ามาตรฐาน จนทำให้คุณภาพอากาศอยู่ในขั้นวิกฤต มีรูปแบบเป็นไอหมอกพิษ เช่น PM10, PM2.5 รวมถึงก๊าซโอโซน โดยมีแหล่งกำเนิดมาจากครุฑเรือน การทำอุตสาหกรรม รวมถึงไฟป่าหมอกพิษที่ปกคลุมหลายเมืองในโลกรวมถึงในประเทศไทยของเรา เป็นไอน้ำที่ปะปนไปด้วยสารอันตรายในรูปแบบของแข็งโมเลกุลขนาดเล็กและไอก๊าซจากการเผาไหม้ เช่น

- เขม่าควันดำ
- ฝุ่นละออง
- ควันไฟ

- ละอองเกสร
- ก๊าซมีเทน
- ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์
- ก๊าซซัลเฟอร์

ควรตรวจสอบคุณภาพอากาศก่อนออกจากที่พัก ถ้าวันไหนที่พบว่ามีความสูงที่เป็นอันตรายต่อระบบหายใจ ควรสวมหน้ากากอนามัยสำหรับป้องกันฝุ่นละอองในอากาศ และหลีกเลี่ยงการอยู่ในที่โล่งแจ้งเป็นเวลานาน รวมถึงปิดที่พนักอาศัยให้มิดชิด หรือใช้เครื่องฟอกอากาศในบ้านเพื่อปรับอากาศภายในบ้านให้สะอาดขึ้นและช่วยลดค่าฝุ่นละออง

มลพิษทางอากาศ ประกอบไปด้วย ฝุ่นละอองขนาดเล็กและก๊าซที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ปัจจุบันมลพิษทางอากาศถือเป็นปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพที่ร้ายแรงที่สุด เป็นสาเหตุหลักของโรคหัวใจ หลอดเลือด และโรคระบบทางเดินหายใจ ปัจจุบันทางภาครัฐและเอกชนได้มีการออกมาตรการ การลดมลพิษทางอากาศออกมาเป็นจำนวนมาก ซึ่งทุกคนสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ด้วยการใช้พลังงานให้น้อยลง

ขั้นเตรียมการ

1. เปิดคลิปวิดีโอผลกระทบที่เกิดจากมลพิษทางอากาศและถามคำถามนักเรียนว่า ถ้าหากเราตากฝนที่เป็นฝนกรดแบบในคลิปวิดีโอ นักเรียนคิดว่าจะมีผลกระทบต่อตัวเราเองอย่างไร

(แนวคำตอบ : จะรู้สึกระคายเคือง แสบร้อน คันและอาจมีผื่นแดงเกิดขึ้นบริเวณผิวหนัง)

ครูถามว่า นักเรียนมีวิธีการป้องกันตัวเองจากฝนกรดอย่างไร

(แนวคำตอบ : ไม่เดินตากฝน หากที่หลบฝนหากฝนตก หรือการร่มเพื่อไม่ให้ฝนโดนผิวหนัง)

ครูถามว่า นักเรียนคิดว่าปรากฏการณ์ฝนกรดที่เกิดขึ้นนั้น มีผลกระทบต่อภาคการเกษตรอย่างไรบ้าง

(แนวคำตอบ : จะทำให้พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย และทำให้ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชทางการเกษตร มีสภาพที่ไม่เหมาะสมในการทำการเกษตร)

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม เท่าๆกัน แล้วให้ตัวแทนนักเรียนออกมาจับอุปกรณ์จากครูดังนี้

1. กระดาษแข็งขาวเทาแผ่นใหญ่ 1 แผ่น
2. อุปกรณ์วาดเขียน
3. อุปกรณ์สีชนิดต่างๆ

3. ให้นักเรียนวาดสาเหตุของการเกิดฝนกรด และวัฏจักรของฝนกรดให้ถูกต้อง และระบายสีให้สวยงาม

4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอแผนภาพของกลุ่มตัวเองรวมทั้งช่วยกันสรุปหาวิธีการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องของมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้น

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลกระทบในด้านต่างๆที่เกิดจากปรากฏการณ์จากมลพิษทางอากาศและวิธีการป้องกันตนเองจากมลพิษทางอากาศ

การนำไปใช้

6. ให้นักเรียนสรุปความรู้เรื่ององค์ประกอบของอากาศและแนวทางการป้องกันหรือช่วยลดมลพิษทางอากาศและวิธีการป้องกันตนเองจากปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดจากมลพิษทางอากาศลงในสมุดจดรายวิชาวิทยาศาสตร์ และส่งครูผู้สอนให้เรียบร้อย คุณครูสามารถสอบถามความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับ เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

(climate change) เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยที่นักเรียนจะต้องบ่งบอกถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของอากาศได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ยในพื้นที่หนึ่ง ลักษณะอากาศเฉลี่ย หมายความว่ารวมถึงลักษณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม เป็นต้น ทำให้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอันเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ ยังต้องมีการตระหนักถึงกิจกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

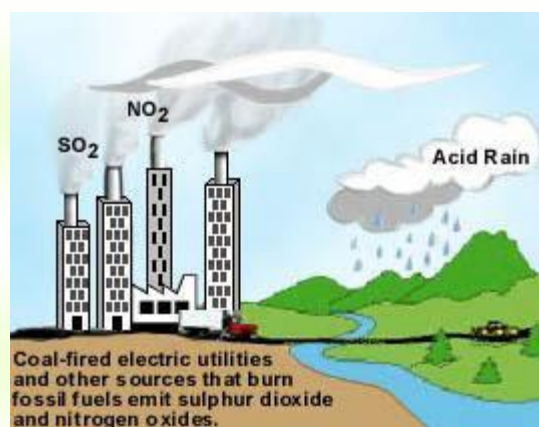
แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อสามารถอธิบายองค์ประกอบต่างๆของอากาศและผลกระทบของปรากฏการณ์ที่เกิดจากมลพิษทางอากาศได้

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) และองค์ประกอบของอากาศ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างรูปองค์ประกอบของอากาศ (มลพิษทางอากาศ)

กระบวนการเปลี่ยนแปลงมลพิษอากาศและภูมิอากาศโลก ชั้นมัธยมศึกษา

เรื่อง ฝุ่น PM2.5 และ ปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซน

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายกิจกรรมที่ก่อให้เกิดฝุ่นPM2.5 และปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซนได้ (K)
2. นักเรียนสามารถอธิบายผลกระทบที่เกิดจากฝุ่นPM2.5 และปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซนได้ (K)
3. นักเรียนสามารถสื่อสารและนำเสนอแนวทางการลดปัญหาจากฝุ่นPM2.5 และแนวทางการป้องกันปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซนได้ (P)
4. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

PM2.5 คือ ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน เทียบได้ว่ามีขนาดประมาณ 1 ใน 25 ส่วนของเส้นผ่าศูนย์กลางเส้นผมมนุษย์ เล็กจนขนจมูกของมนุษย์ที่ทำหน้าที่กรองฝุ่นนั้นไม่สามารถกรองได้ จึงแพร่กระจายเข้าสู่ทางเดินหายใจ กระแสเลือด และเข้าสู่อวัยวะอื่น ๆ ในร่างกายได้ ตัวฝุ่นเป็นพาหะนำสารอื่นเข้ามาด้วย เช่น แคดเมียม ปรอท โลหะหนัก และสารก่อมะเร็งอื่น ๆ

ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) มาจาก 2 แหล่งกำเนิดใหญ่ๆ คือ

1. แหล่งกำเนิดโดยตรง ได้แก่ การเผาในที่โล่ง การคมนาคมขนส่ง การผลิตไฟฟ้า อุตสาหกรรมการผลิต
2. การรวมตัวของก๊าซอื่นๆ ในบรรยากาศ โดยเฉพาะซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2) และออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) รวมทั้งสารพิษอื่นๆ ที่ล้วนเป็นอันตรายต่อร่างกายมนุษย์ เช่น สารปรอท (Hg), แคดเมียม (Cd), อาร์เซนิก (As) หรือโพลีไซคลิกอะโรมาติกไฮโดรคาร์บอน (PAHs)

ผลกระทบทางสุขภาพ

- เกิดอาการไอ จาม หรือภูมิแพ้
- ผู้ที่เป็นภูมิแพ้ฝุ่นอยู่แล้ว จะยิ่งถูกกระตุ้นให้เกิดอาการมากขึ้น
- เกิดโรคทางเดินหายใจเรื้อรัง
- เกิดโรคหลอดเลือดและหัวใจเรื้อรัง
- เกิดโรคปอดเรื้อรัง หรือมะเร็งปอด

ปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซน

โอโซน (O_3) เป็นแก๊สสีฟ้าจางๆ มีกลิ่นฉุน ว่องไวต่อการเกิดปฏิกิริยา พบมากในบรรยากาศชั้นสตราโตสเฟียร์ (stratosphere) ในโอโซน 1 โมเลกุล ประกอบด้วย ออกซิเจน 3 อะตอม

โอโซนเกิดมาจาก

1. โอโซนตามธรรมชาติ: เกิดจากกระแสไฟฟ้าแรงสูงในอากาศ เช่น ฟ้าผ่า ฟ้าแลบ หรือปฏิกิริยาของออกซิเจน (O_2) ในอากาศกับแสงอาทิตย์
2. โอโซนที่มนุษย์สร้างขึ้น: ใช้รังสีอัลตราไวโอเล็ต (UV) หรือใช้สนามแม่เหล็กไฟฟ้าความถี่สูง ให้ออกซิเจน (O_2) ในอากาศเกิดปฏิกิริยากลายเป็นโอโซน

ประโยชน์ของโอโซน

โอโซนมีบทบาทสำคัญในการกรองรังสี UV จากแสงอาทิตย์ หลังจากกรองรังสี UV แล้ว โอโซนจะแตกตัวกลายเป็นแก๊สออกซิเจน (O_2) กับอะตอมออกซิเจน (O) และสามารถรวมตัวกลับมาเป็นโอโซน (O_3) ได้อีก เกิดเป็นปฏิกิริยาลูกโซ่

และโอโซนสามารถทำปฏิกิริยาออกซิเดชันกับสารรอบตัวได้เกือบทุกชนิด โดยเกิดปฏิกิริยาได้รุนแรงและรวดเร็วกว่าคลอรีนถึงกว่า 3,000 เท่า โอโซนจึงมีสมบัติในการฆ่าเชื้อ กำจัดกลิ่นและสารปนเปื้อนได้เป็นอย่างดี โดยโอโซนจะเข้าทำปฏิกิริยากับโมเลกุลเป้าหมาย ได้สารที่มีโครงสร้างเล็กลง ส่วนโอโซนจะถูกเปลี่ยนเป็นแก๊สออกซิเจนซึ่งไม่เป็นอันตราย และไม่ส่งผลกระทบต่อทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม จึงมีการนำโอโซนไปใช้ในอุตสาหกรรมฆ่าเชื้อโรคมากมาย เช่น เครื่องปรับอากาศ เครื่องฟอกอากาศ และเครื่องกรองน้ำ เป็นต้น

การเกิดรูโหว่โอโซน

อุตสาหกรรมมีการใช้สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอนหรือสารซีเอฟซี (Chlorofluorocarbons : CFCs) ในเครื่องทำความเย็นจำพวกตู้เย็น แอร์ รวมถึงใช้ในสเปรย์ฉีดพ่นหรือการทำโฟม โดยสารซีเอฟซีที่หลุดลอยขึ้นไปในบรรยากาศจะไปทำลายก๊าซโอโซน ทำให้เกิดเป็นรูโหว่ในชั้นโอโซนนั่นเอง ส่งผลให้รังสียูวีสามารถทะลุผ่านมายังโลกได้มากขึ้นรูโหว่โอโซนเป็นเพียงชั้นบรรยากาศที่มีก๊าซโอโซนอยู่บางเบาเท่านั้น ไม่ใช่เกิดเป็นรูโหว่ที่ไม่มีก๊าซโอโซนอยู่เลย ในแต่ละปีก็จะมีขนาดของรูโหว่โอโซนแตกต่างกันไป แต่ในปัจจุบันมนุษย์เริ่มมีการตระหนักถึงความสำคัญของชั้นโอโซน โดยแต่ละประเทศต่างได้ร่วมกันทำสนธิสัญญาต่าง ๆ ในการลดการใช้สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอนนี้ เพื่อรักษาชั้นโอโซนที่มีความสำคัญต่อมนุษยชาติและสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ บนโลก

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นเตรียมการ

1. นักเรียนร่วมกันตอบคำถามครูว่า
  - 1.1 ฝุ่น pm2.5 ที่เราเคยได้ยินหมายความว่าอย่างไร
(แนวคำตอบ หมายความว่าฝุ่นนั้นมีขนาดเพียงแค่ 2.5 ไมครอน ซึ่งมีขนาดเล็กมากๆ)
  - 1.2 นักเรียนคิดว่าฝุ่น pm2.5 มีผลกระทบต่อร่างกายเราหรือไม่ และมีผลกระทบอย่างไร
(แนวคำตอบ มีผลกระทบ เพราะทำให้หายใจได้ไม่สะดวกและก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบหายใจได้)
  - 1.3 นักเรียนคิดว่าฝุ่น pm2.5 ทำให้ชั้นบรรยากาศของเราได้รับความเสียหายหรือไม่
(ได้รับความเสียหาย)

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

2. ครูพูดถึงเรื่องการถูกทำลายของชั้นบรรยากาศและกล่าวถึงสาร CFCs ว่ามีอันตรายที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ช่องโหว่โอโซน โดยใช้สื่อ Power point ในการนำเสนอ
3. เมื่อครูอธิบายเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ให้แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มเท่าๆกัน และให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับอุปกรณ์ดังนี้
  1. กระดาษแข็งขาวเทาแผ่นใหญ่ 1 แผ่น
  2. อุปกรณ์วาดเขียน
  3. อุปกรณ์สีชนิดต่างๆ

4. ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันวาดภาพประโยชน์ของชั้นโอโซนและปัญหาจากการที่ชั้นโอโซนถูกทำลาย
ชั้นสรุป
5. ในนักเรียนในแต่ละกลุ่มออกมาอธิบายลักษณะของแผนภาพที่กลุ่มของตนเองได้จัดทำขึ้น
6. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงปัญหาของฝุ่น pm 2.5 และการเกิดปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซนโดยใช้สื่อ
Power point และให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีป้องกันปัญหาดังกล่าว

การนำไปใช้

7. ให้นักเรียนสรุปความรู้เรื่องฝุ่น PM2.5 และ ปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซนและแนวทางการป้องกันหรือช่วยลดฝุ่น PM2.5 และ ปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซน จากปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดจากมลพิษทางอากาศลงในสมุดจดรายวิชาวิทยาศาสตร์และส่งครูผู้สอนให้เรียบร้อย คุณครูสามารถสอบถามความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยที่นักเรียนจะต้องบ่งบอกถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่เกี่ยวข้องกับฝุ่น PM2.5 และ ปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซนได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ยในพื้นที่หนึ่ง ลักษณะอากาศเฉลี่ย หมายความว่าถึง ลักษณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม เป็นต้น ทำให้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอันเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ ยังต้องมีการตระหนักถึงกิจกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

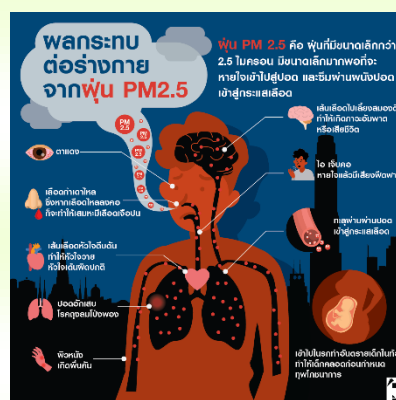
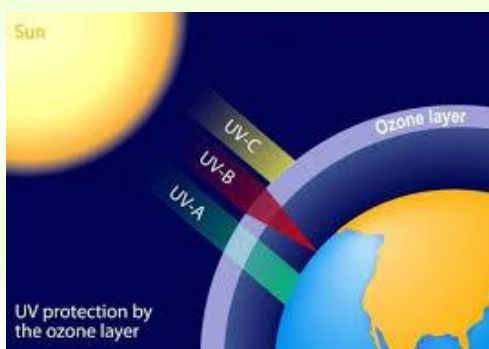
แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อสามารถอธิบายการเกิดปัญหาของฝุ่น pm 2.5 และการเกิดปรากฏการณ์รูโหว่อโอโซนได้

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) และองค์ประกอบของอากาศ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างรูป

กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก ชั้นมัธยมศึกษา เรื่อง เกิดหิมะและลูกเห็บ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายสาเหตุการเกิดหิมะและลูกเห็บได้ (K)
2. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของหิมะและลูกเห็บได้ (P)
3. นักเรียนสามารถตระหนักถึงผลกระทบของการเกิดหิมะและลูกเห็บได้ (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

ฝน หิมะ ลูกเห็บ เป็นหยาดน้ำฟ้าซึ่งเป็นน้ำที่มีสถานะต่าง ๆ ที่ตกจากฟ้าถึงพื้นดิน ฝนเกิดจากละอองน้ำในเมฆที่รวมตัวกันจนอากาศไม่สามารถพยุงไว้ได้ จึงตกลงมา หิมะเกิดจากไอน้ำในอากาศระเหิดกลับเป็นผลึกน้ำแข็งรวมตัวกันจนมีน้ำหนักมากขึ้นจนเกินกว่าอากาศจะพยุงไว้ จึงตกลงมา ลูกเห็บเกิดจากหยดน้ำที่เปลี่ยนสถานะเป็นน้ำแข็ง แล้วถูกพายุพัดวนซ้ำไปซ้ำมาในเมฆฝนฟ้าคะนองที่มีขนาดใหญ่และอยู่ในระดับสูงจนเป็นก้อนน้ำแข็งขนาดใหญ่ขึ้น แล้วตกลงมา

การเกิดหิมะ/ลูกเห็บ

การเกิดของหิมะนั้นจะคล้ายกับการเกิดของ น้ำฝน แต่ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว โดยการเกิด น้ำฝน จะเกิดจากเมฆที่ก่อให้เกิดฝนฟ้าคะนองที่มีการก่อตัวในแนวตั้ง หรือ เมฆคิวมูโลนิมบัส (Cumulonimbus) ซึ่งภายในเมฆเหล่านี้จะมีขนาดหยดน้ำแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อหยดน้ำที่มีขนาดใหญ่กว่าตกลงมาจะมีโอกาสชนกับหยดน้ำที่เล็กกว่าและรวมตัวกันเป็นหยดน้ำที่ใหญ่ขึ้น โดยหากหยดน้ำใดมีขนาดใหญ่เกิน 2-5 มิลลิเมตร จะทำให้หยดน้ำเหล่านี้เอาชนะแรงโน้มถ่วงของโลกตกลงมาสู่พื้นดิน เมื่อหยดน้ำเหล่านี้ลงมาแล้วนั้น หากอุณหภูมิต่ำพื้นโลกมีอุณหภูมิมากกว่า 0 องศาเซลเซียส จะทำให้น้ำที่ตกลงมาคงสภาพอยู่ในสถานะของเหลว ที่เรียกกันว่า น้ำฝน

ส่วนการเกิดของ หิมะ จะเกิดในเขตหนาวที่มีอุณหภูมิต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียส โดยเกิดจากไอน้ำหรือหยดน้ำภายในเมฆที่มีอุณหภูมิต่ำกว่า -40 องศาเซลเซียส แต่จะไม่แข็งตัวเนื่องจากหยดน้ำที่เกิดในเขตหนาวจะไม่แข็งตัวในอุณหภูมิต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียส ซึ่งเรียกสถานะนี้ว่า น้ำเย็นยิ่งยวด เมื่อน้ำเย็นยิ่งยวดกระทบกับอนุภาคเล็กๆ ที่อยู่ในอากาศ เช่น ฝุ่น ควัน จะทำให้ระเหิดกลับไปเป็นผลึกน้ำแข็ง ทำให้อิอน้ำที่อยู่รอบ ๆ เข้าจับตัวกับผลึกน้ำแข็งจนมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ และเมื่อผลึกน้ำแข็งขนาดใหญ่ขึ้นจนตัวเองจะรวมตัวเป็น เกล็ดหิมะ จนมีขนาดใหญ่พอที่จะตกลงมาสู่พื้นผิวโลก ซึ่งต้องมีอุณหภูมิต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียส จะทำให้คงสภาพเป็น หิมะ นั่นเอง แต่หากอุณหภูมิต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียสก็จะทำให้กลายเป็น น้ำฝน เช่นกัน

การเกิดหิมะจะเป็นผลึกน้ำแข็งขนาดเล็กประมาณ 1-20 มิลลิเมตร ถูกไอน้ำที่อยู่รอบ ๆ จับตัวกับผลึกน้ำแข็งจนมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ จนตกลงมาเป็นเกล็ดหิมะ ซึ่งจะเกิดในเขตหนาวที่มีอุณหภูมิต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียส ขณะที่ ลูกเห็บ จะเป็นก้อนน้ำแข็งที่มีขนาดใหญ่กว่า 5 เซนติเมตร เกิดจากกระแสในอากาศไหลขึ้น และไหลลงภายในเมฆชั้นล่างอย่างเมฆคิวมูโลนิมบัส ซึ่งเป็นเมฆที่มีเม็ดฝนเย็นจัดจนเป็นผลึกน้ำแข็ง และถูกลมพัดวนในเมฆจนพอกตัวเกิดเป็นชั้นน้ำแข็งห่อหุ้มเป็นชั้น ๆ จนมีขนาดใหญ่ที่จะตกลงมา มักเกิดขึ้นเวลามีพายุฝนฟ้าคะนองอย่างรุนแรง

ขั้นเตรียมการ

1. นักเรียนและครูผู้สอนร่วมอภิปรายรูปภาพดังต่อไปนี้

<https://www.akita-gt.org>

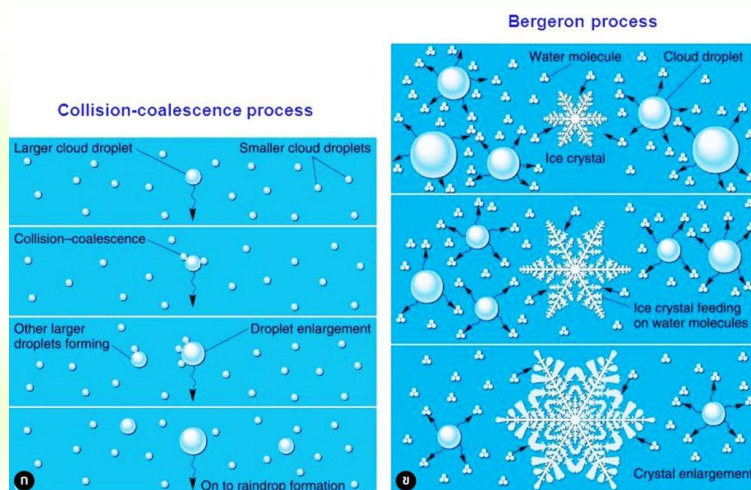

<https://www.matichon.co>

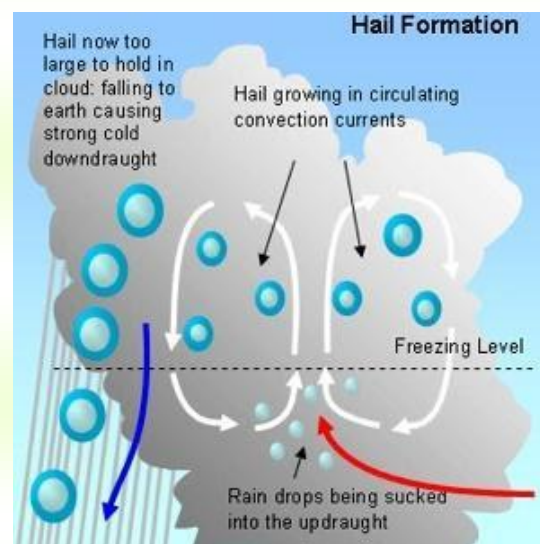
2. ครูผู้สอนใช้ภาพกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
3. นักเรียนร่วมกันตั้งคำถามโดยครูผู้สอนในหัวข้อ “หิมะ VS ลูกเห็บต่างกัน ?” ผ่านการตอบคำถามโดยวิธีการสุ่ม

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

4. นักเรียนร่วมรับฟังครูผู้สอน เรื่อง กระบวนการในการเกิด และปัญหาของหิมะ/ลูกเห็บผ่าน Power point

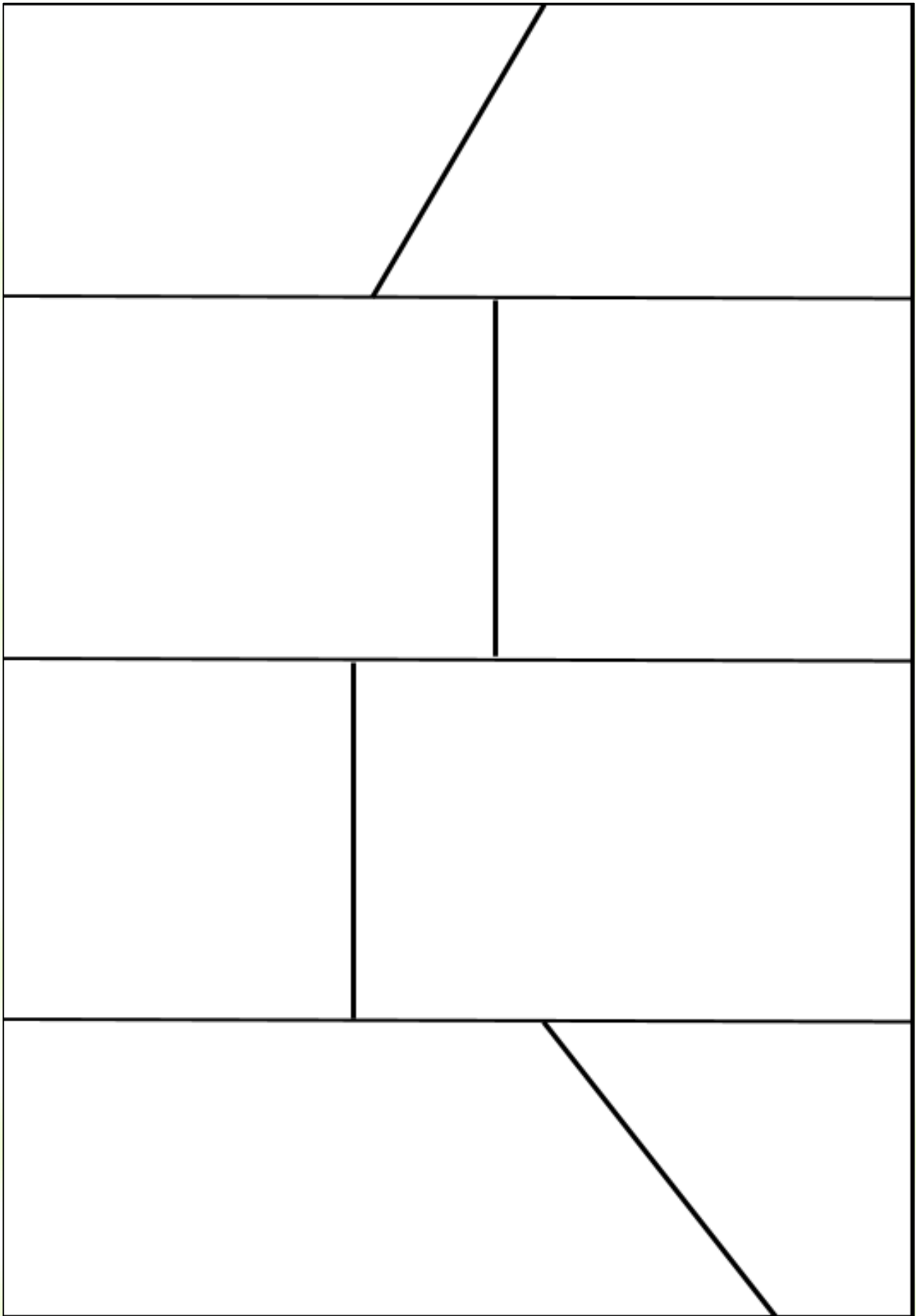
<http://www.mitrearth.org>

<http://www.anc.ac.th>

5. นักเรียนร่วมรับฟังคำชี้แจงในการทำกิจกรรมดังนี้
  - ให้นักเรียนเขียนการ์ตูนช่อง (การ์ตูนหน้าเดียว) เรื่อง ปัญหาที่เกิดมาจากหิมะและลูกเห็บให้นักเรียนเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยสร้างสรรค์เนื้อหาได้ตามจินตนาการ แต่ภายในต้องมีปัญหาของการเกิดหิมะและลูกเห็บประกอบด้วย

6. นักเรียนจับกลุ่ม 3 - 4 คน กลุ่มละเท่า ๆ กัน โดยวิธีการสุ่ม/เจาะจง โดยครูผู้สอน

การนำไปใช้

7. นักเรียนร่วมนำเสนอชิ้นงานของตนเอง โดยครูผู้สอนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง/สุ่ม จำนวน 5 คน
8. นักเรียนและครูผู้สอนร่วมอภิปรายผลกระทบของหิมะและลูกเห็บ
9. นักเรียนร่วมรับฟังแนวทางการเฝ้าระวังการเกิดหิมะและลูกเห็บ
10. นักเรียนและครูผู้สอนร่วมสรุปผลการเรียนรู้ เรื่อง หิมะและลูกเห็บ

แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อสามารถอธิบายปัจจัยที่และผลกระทบที่ทำให้เกิดหิมะและลูกเห็บ

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับการเกิดของหิมะและลูกเห็บ และองค์ประกอบของหิมะและลูกเห็บ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก ชั้นมัธยมศึกษา เรื่อง Covid-19 อหิวาตกโรค ใช้หัวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถสาเหตุการเกิด Covid-19 อหิวาตกโรค ใช้หัวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ได้ (K)
2. นักเรียนสามารถอธิบายผลกระทบของ Covid-19 อหิวาตกโรค ใช้หัวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ได้ (P)
3. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

ไวรัสโคโรนา คือ ไวรัสโคโรนาเป็นไวรัสในวงศ์ใหญ่ที่เป็นสาเหตุของโรคทั้งในสัตว์และคน ในคนนั้น ไวรัสโคโรนาหลายสายพันธุ์ทำให้เกิดโรกระบบทางเดินหายใจตั้งแต่โรคหวัดธรรมดาจนถึงโรคที่มีอาการรุนแรง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) และโรกระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง (SARS) ไวรัสโคโรนาที่ค้นพบล่าสุดทำให้เกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19

อหิวาตกโรค คือ โรคติดต่อที่เกิดขึ้นจากเชื้อแบคทีเรีย เข้าสู่ร่างกายโดยการรับประทานเข้าไป เชื้อจะไปอยู่บริเวณลำไส้ และจะสร้างพิษออกมา ทำปฏิกิริยากับเยื่อผนังลำไส้เล็ก ทำให้เกิดอาการท้องเดินอย่างมาก อุจจาระเป็นสีน้ำขาวขาว ร่างกายเสียน้ำและเกลือแร่อย่างรวดเร็ว และ รุนแรง อาจทำให้ถึงแก่ชีวิตได้ ผู้ที่ได้รับเชื้อจะเกิดอาการได้ตั้งแต่ 24 ชั่วโมง ถึง 5 วัน แต่โดยเฉลี่ยแล้วจะเกิดอาการภายใน 1 - 2 วัน

ใช้หัวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ เอ เอช1เอ็น1 คือ โรคติดต่อระหว่างคนสู่คน เริ่มพบที่ประเทศเม็กซิโก และสหรัฐอเมริกา ต่อมาได้แพร่ออกไปอีกหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย เป็นเชื้อไวรัสใช้หัวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อน เกิดจากการผสมสารพันธุกรรมของเชื้อใช้หัวัดใหญ่จากคน สุนัข และนก

ขั้นเตรียมการ

1. นักเรียนร่วมตอบคำถามครูผู้สอนในหัวข้อ " นักเรียนรู้หรือไม่เราใส่แมสกันทำไม"

(แนวทางการตอบ : อากาศเป็นพิษ โควิด-19)

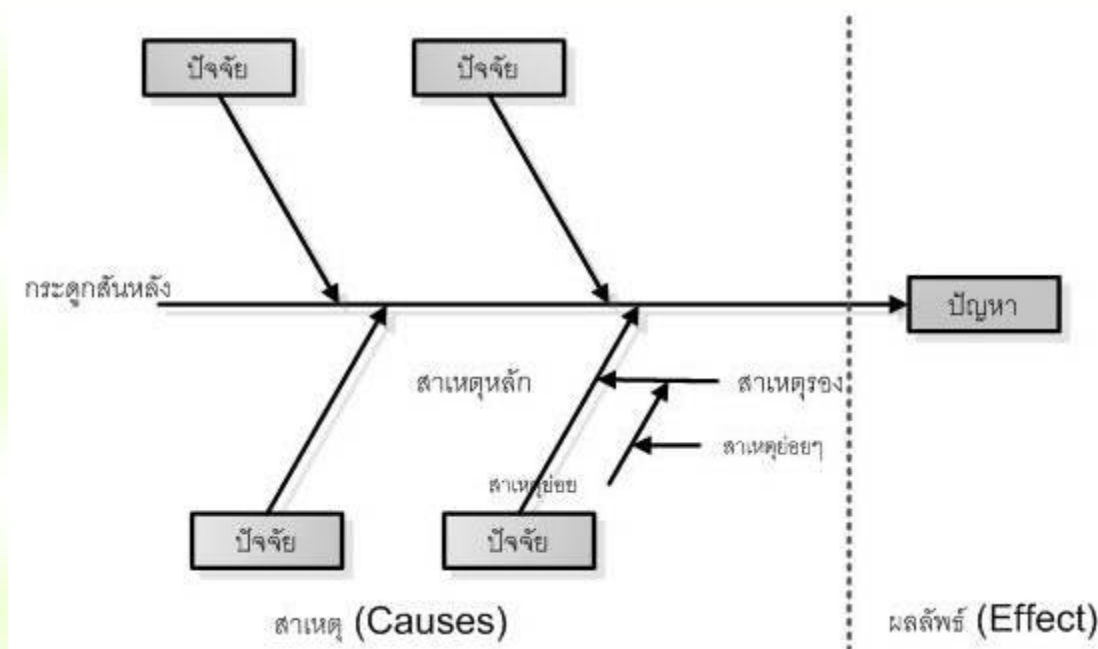
2. นักเรียนร่วมตอบคำถามครูผู้สอนในหัวข้อ "นักเรียนรู้จักใช้หัวัดใหญ่หรือไม่"

(แนวทางการตอบ : รู้จักคือคนที่มีการการเหมือนกับการเป็นหวัด)

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

3. นักเรียนร่วมรับฟังสาเหตุ ผลกระทบของการเกิด Covid-19 อหิวาตกโรค ใช้หัวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ โดยใช้ power point

4. นักเรียนร่วมรับฟังคำชี้แจงในการทำกิจกรรมดังต่อไปนี้ ให้นักเรียนทำแผนภูมิแบบกังปลา โดยมีการระบุ สาเหตุหลัก สาเหตุรอง และผลกระทบของการเกิด Covid-19 อหิวาตกโรค ใช้หัวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ทั้งนี้ให้นักเรียนระบุถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมเป็นหลัก โดยให้นักเรียนจับกลุ่ม 3-5 คน โดยวิธีการสุ่ม/เจาะจง พร้อมนำเสนอ

การนำไปใช้

5. นักเรียนร่วมนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มของตนเองโดยใช้ตัวแทนนำเสนอกลุ่มละ 1 คน
6. นักเรียนต่างกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นกับผลการอภิปรายของกลุ่มที่กำลังนำเสนอ
7. ทำเช่นนั้นจนถึงกลุ่มสุดท้าย
8. ครูผู้สอนร่วมสรุปผลการจัดการเรียนรู้

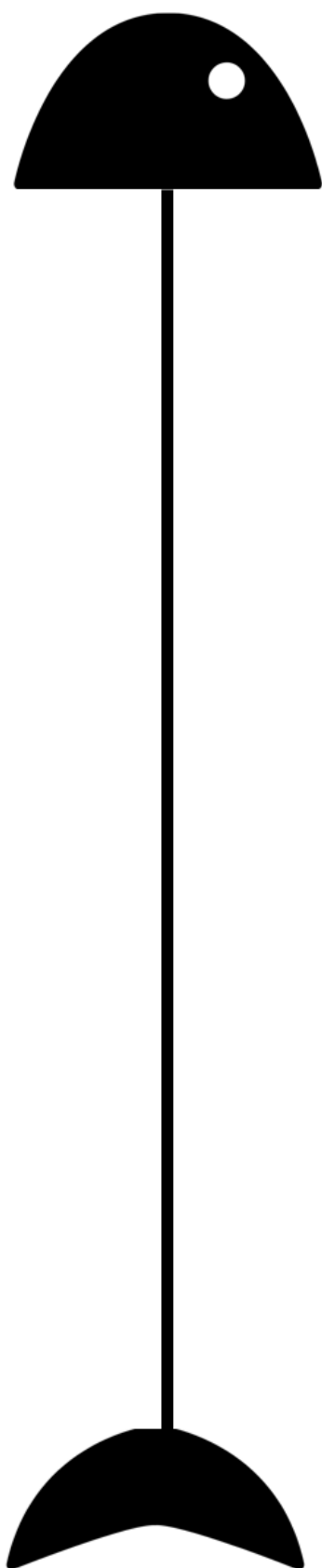
แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อสามารถอธิบายเกี่ยวกับ Covid-19 อหิวาตกโรค ใช้หัวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ได้

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับ Covid-19 อหิวาตกโรค ใช้หัวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

Topic :

กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก ระดับมัธยมศึกษา

เรื่อง แนวทางการป้องกันมลพิษทางอากาศสู่ความเป็นพลเมืองโลก

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายมาตรการป้องกันกาเกิดมลพิษทางอากาศได้ (K)
2. นักเรียนสามารถเขียนแผนผังมโนทัศน์ของพฤติกรรมที่ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศได้ (P)
3. นักเรียนสามารถตระหนักถึงปัญหามลพิษทางอากาศได้ (A)

กรอบเนื้อหาความรู้

ปัญหามลพิษทางอากาศถือเป็นปัญหาสำคัญที่นานาชาติเร่งแก้ไขปัญหานี้เนื่องจากปัญหามลพิษทางอากาศเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างและส่งผลเสียต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชากรโลก อันเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์ที่กระทำโดยไม่รู้ตัว เช่น การขับรถยนต์บนท้องถนน การใช้ถุงพลาสติก การเผาไหม้ขยะ เป็นต้น มาตรการควบคุมการปล่อยมลพิษแบบพื้นฐาน เพื่อลดการปล่อยมลพิษที่ ก่อให้เกิดฝุ่นละอองขนาดเล็ก และเป็นมาตรการส่วนใหญ่ที่ ได้บรรจุในนโยบายการจัดการ คุณภาพอากาศ มาตรการที่ส่งผลลัพท์สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจากประโยชน์ของคุณภาพอากาศที่ดี

มลพิษทางอากาศ หมายถึง ภาวะอากาศที่มีสารเจือปนอยู่ในปริมาณที่สูงกว่าระดับปกติเป็นเวลานานพอที่จะทำให้เกิอันตรายแก่มนุษย์ สัตว์ พืช หรือทรัพย์สินต่าง อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ฝุ่นละอองจากลมพายุ ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว ไฟไหม้ป่า ก๊าซธรรมชาติอากาศเสียที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติเป็นอันตรายต่อมนุษย์น้อยมาก เพราะแหล่งกำเนิดอยู่ไกลและปริมาณที่เข้าสู่สภาพแวดล้อมของมนุษย์และสัตว์มีน้อย กรณีที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ มลพิษจากท่อไอเสียของรถยนต์จากโรงงานอุตสาหกรรมจากขบวนการผลิตจากกิจกรรมด้านการเกษตรจากการระเหยของก๊าซบางชนิด ซึ่งเกิดจากขยะมูลฝอยและของเสีย เป็นต้น

แหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ

แหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศที่สำคัญของประเทศไทย แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้ องค์การอนามัยโลก หรือ WHO (World Health Organization) ให้ข้อมูลว่า ในแต่ละปีมลพิษทางอากาศเป็นสาเหตุที่ทำให้คนเสียชีวิตสูงถึง 7 ล้านคน ซึ่งในขณะนี้ 9 ใน 10 ของคนทั่วโลกหายใจเอาอากาศที่ปะปนไปด้วยมลพิษระดับสูงเข้าสู่ร่างกายอยู่ตลอดส่งผลต่อร่างกายทันทีสำหรับคนที่มีภูมิคุ้มกันต่ำเมื่อร่างกายสัมผัสกับอากาศที่ปนเปื้อนด้วยมลพิษที่มีความเข้มข้นสูง จะทำให้เกิดอาการ

- ไอ จาม
- ระคายเคืองดวงตา
- วิงเวียน
- ปวดหัว

ส่งผลต่อสุขภาพในระยะยาวแม้มีภูมิคุ้มกันที่แข็งแรง แต่เมื่อสูดดมอากาศพิษเป็นเวลานาน ก็ส่งผลต่อร่างกายเช่นกัน เนื่องจากโมเลกุลของฝุ่นมีขนาดเล็กอย่าง PM2.5 สามารถเข้าสู่ร่างกายได้ง่าย เพราะมีขนาดเล็กมากจนจมูกไม่สามารถดักจับละอองเหล่านี้ ทำให้เกิดโรคต่อไปนี้

โรคหลอดเลือดในสมอง

โรคหัวใจ

โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง (COPD)

โรคมะเร็งปอด

โรคติดเชื้อเฉียบพลันของระบบหายใจส่วนต้น

การรับมือกับมลพิษทางอากาศ

ความรุนแรงของมลพิษทางอากาศ เป็นภัยอย่างหนึ่งที่ควบคุมได้ยาก เนื่องจากฝุ่นพิษเหล่านี้ลอยลอยอยู่ในอากาศเป็นบริเวณกว้าง แม้แต่ฝนตกก็ไม่สามารถชะล้างปัญหานี้ให้หมดไปได้ ทางเดียวที่เราทำได้คือป้องกันและรับมือกับมลพิษทางอากาศด้วยตัวเอง ด้วยการ ลดการปล่อยอากาศเสียสู่ภายนอก เช่น

- ลดการเผาไหม้ที่ทำให้เกิดเขม่าควัน
- ใช้สารเคมีในครัวเรือนให้น้อยลง
- ลดการใช้รถยนต์ หันไปใช้ขนส่งสาธารณะ
- กำจัดขยะให้ถูกวิธี

ป้องกันตัวเองเมื่อมลพิษทางอากาศสูงเกินมาตรฐาน

ควรตรวจสอบคุณภาพอากาศก่อนออกจากที่พัก ถ้าวันไหนที่พบว่ามีความเสี่ยงที่เป็นอันตรายต่อระบบหายใจ ควรสวมหน้ากากอนามัยสำหรับป้องกันฝุ่นละอองในอากาศ และหลีกเลี่ยงการอยู่ในที่โล่งแจ้งเป็นเวลานาน รวมถึงปิดที่פקอาศัยให้มิดชิด หรือใช้เครื่องฟอกอากาศในบ้านเพื่อปรับอากาศภายในบ้านให้สะอาดขึ้นและช่วยลดค่าฝุ่นละออง

มลพิษทางอากาศ ประกอบไปด้วย ฝุ่นละอองขนาดเล็กและก๊าซที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ปัจจุบันมลพิษทางอากาศถือเป็นปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพที่ร้ายแรงที่สุด เป็นสาเหตุหลักของโรคหัวใจ หลอดเลือด และโรคระบบทางเดินหายใจ ปัจจุบันทางภาครัฐและเอกชนได้มีการออกมาตรการ การลดมลพิษทางอากาศออกมาเป็นจำนวนมาก ซึ่งทุกคนสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ด้วยการใช้พลังงานให้น้อยลง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นเตรียมการ

1. นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม “เพราะเหตุใดนานาชาติ จึงตระหนักถึงการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของโลก”
(แนวทางการตอบคำถาม : น้ำแข็งขั้วโลกละลาย อุณหภูมิเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว)
2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม 3 - 5 คน กลุ่มละเท่า ๆ กัน โดยวิธีการสุ่ม/เจาะจง
3. นักเรียนร่วมอภิปรายกลุ่มในหัวข้อ “เธอเคยทำร้ายโลกบ้าง ?” พร้อมนำเสนอ

เลขที่

เลขที่

เลขที่

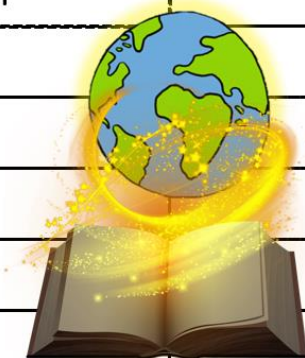
เลขที่

เลขที่

มัธยมศึกษาปีที่ /

พฤติกรรมที่ทำร้ายโลก

ทำร้ายอย่างไร

เธอเคยทำร้ายเราบ้าง ?

เลขที่

เลขที่

เลขที่

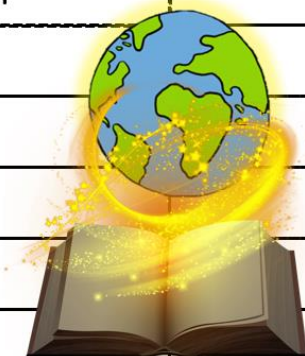
เลขที่

เลขที่

มัธยมศึกษาปีที่ /

พฤติกรรมที่ทำร้ายโลก

ทำร้ายอย่างไร

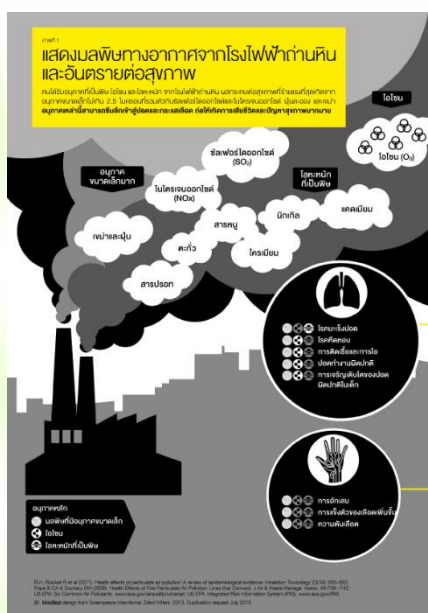
เธอเคยทำร้ายเราบ้าง ?

(แนวทางการตอบคำถาม : การขั้บรถยนต์ : คว้นรถกั้ให้เกิดมลพิษ
การกินหมูกระทะ : หมูกระทะแบบเตาถ่านทำให้เกิดการเผาไหม้
ทำให้ก๊าซไปทำลายชั้นบรรยากาศ)

4. นักเรียนนำเสนอผลการอภิปรายของกลุ่มตนเองโดยตัวแทนกลุ่ม

ชั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

5. นักเรียนและครูผู้สอนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหัวข้อ “การเปลี่ยนผืนของอากาศโดยมีมนุษย์”
โดยมีการยกตัวอย่างปัญหามลพิษทางอากาศที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น โดยใช้สื่อ Power point

6. นักเรียนร่วมตอบคำถามครูผู้สอนเป็นระยะ โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน / จากผลการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนเป็นส่วนประกอบการจัดการเรียนรู้

7. นักเรียนร่วมประเมินความรุนแรงของปัญหามลพิษทางอากาศผ่านกระบวนการซักถาม

(แนวทางการตอบคำถาม : รุนแรงมาก เพราะ ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก / ปานกลาง เพราะ เรายังมีเวลาในการแก้ไข้ปัญหา)

8. นักเรียนร่วมตอบคำถามรายบุคคลโดยวิธีการสุ่มในหัวข้อ “ฉันทำอะไรเพื่อโลกได้บ้าง”

(แนวทางการตอบคำถาม : การใช้รถยนต์ไฟฟ้า ลดการใช้กล่องโฟม ใช้พลังงานอย่างประหยัด)

ชั้นนำไปใช้

9. นักเรียนและครูผู้สอนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหัวข้อ “แนวทางและมาตรการการป้องกันของนานาชาติ” โดยใช้สื่อ Power point

โดย : โครงการความร่วมมือด้านอากาศสะอาดในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

มาตรการคุณภาพ
อากาศเพื่อภูมิภาค
เอเชียแปซิฟิก

10. นักเรียนร่วมรับฟังคำชี้แจง “หากวันนี้เป็นวันสุดท้ายที่จะอาศัยอยู่บนโลกใบนี้ได้ คุณจะทำอะไรในวันสุดท้ายของโลกใบนี้” ใช้กระดาษ A4 และให้นักเรียนสื่อความหมายด้วยการวาดรูป พร้อมเขียนคำบรรยายใต้ภาพ
11. ครูผู้สอนสุ่มผลงานของนักเรียนมาทำการนำเสนอด้วยวิธีการสุ่ม 2 - 3 คน
12. นักเรียนและครูผู้สอนอภิปรายผล เรื่อง แนวทางการป้องกันมลพิษทางอากาศสู่ความเป็นพลเมืองโลก

แนวทางการบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา

ใช้จัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์/สังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษา เรื่อง แนวทางการป้องกันมลพิษทางอากาศสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยนักเรียนสามารถอธิบายมาตรการป้องกันการเกิดมลพิษทางอากาศได้ สามารถเขียนแผนผังมโนทัศน์ของพฤติกรรมที่ทำให้เกิดปัญหาหมลพิษทางอากาศได้ และ นักเรียนสามารถตระหนักถึงปัญหาหมลพิษทางอากาศ

ข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนอาจมีการเตรียมสื่อการสอนเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพเกี่ยวกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ (climate change) และให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาและความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยกระทบเป็นวงกว้าง

กองส่งเสริมความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เลขที่ 49 ซอย 30 ถนนพระรามที่ 6
แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400